

de Kinderombudsman.
wij laten van je horen

DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen

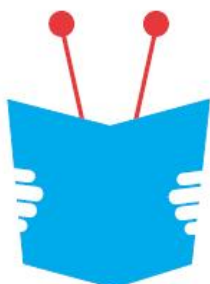
Onderzoeksteam

Mevrouw mr. J.C.M. Jochems Msc.

Mevrouw mr. E.J.M. Vreeburg-Van der Laan BSc.

Advies: KOM001/2013

de Kinderombudsman

Postbus 93122

2500 AC DEN HAAG

T 0800-8765432

F (070) 360 75 72

info@dekinderombudsman.nl

www.dekinderombudsman.nl

DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen

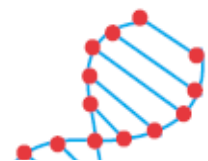
Onderzoeksteam

Mevrouw mr. J.C.M. Jochems Msc.

Mevrouw mr. E.J.M. Vreeburg-Van der Laan BSc.

Datum: 2 april 2013

Advies: KOM001/2013

DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst	3
Hoofdstuk 1: Inleiding	4
Hoofdstuk 2: Casuïstiek	5
Hoofdstuk 3: Kinderrechten	8
Hoofdstuk 4: Wet DNA-V en kinderrechten	12
4.1 Wet DNA-V	12
4.1.1 De criteria om DNA af te mogen nemen	12
4.1.2 De mogelijkheid tot bezwaar	14
4.1.3 De bewaring van het DNA	15
4.1.4 De DNA-maatregel in de praktijk	15
4.2 Cijfers	15
4.3 Jurisprudentie	16
4.3.1 Uitspraken vóór HR 13 mei 2008	16
4.3.2 HR 13 mei 2008	17
4.3.3 Uitspraken na HR 13 mei 2008	18
4.3.4 Uitspraken Europees Hof voor de Rechten van de Mens	18
4.4. Literatuur	19

Hoofdstuk 5: Standpunt Minister V&J	23
5.1 De vragen en antwoorden	23
5.2 Vragenronde 2	28
5.3 Onderzoek V&J naar ongelijkheid in behandeling minderjarigen en meerderjarigen	29
Hoofdstuk 6: Conclusie	30
Hoofdstuk 7: Aanbevelingen	34
Bijlage 1: Juridische achtergrond	36
Bijlage 2: Geraadpleegde bronnen	45
Bijlage 3: Jurisprudentie	46
Bijlage 4: Volledige weergave van vragen en antwoorden aan Minister van V&J	48

Afkortingenlijst

ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
CBP	College Bescherming Persoonsgegevens
Comité	Comité inzake de Rechten van het Kind
DCI	Defence for Children
Ecosoc	Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties
EHRM	Europees Hof inzake de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens
ISD	Inrichting voor Stelselmatige Daders
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVRK	Verdrag Inzake de Rechten van het Kind
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
PPZ	Plaatsing in een Psychiatrisch Ziekenhuis
RSJ	Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
TBS	Terbeschikkingstelling
VOG	Verklaring Omtrent het Gedrag
Wet DNA-V	Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

1. Inleiding

Kinderen en jongeren doen soms dingen die strafbaar zijn. Bestrafing vindt in principe plaats volgens het jeugdstrafrecht. De idee achter een apart jeugdstraf(proces)recht is dat minderjarigen in een andere fase zitten qua ontwikkeling en geestelijke rijpheid dan volwassenen en dat zij moeten kunnen leren van hun fouten. Een kind moet de kans krijgen om zich opnieuw, of alsnog, te ontwikkelen tot een volwassene die zich verantwoordelijk gedraagt. In het jeugdstraf(proces)recht zijn resocialisatie, herintegratie en heropvoeding belangrijke doelen. Het veiligstellen van een normale toekomst wordt als zeer belangrijk gezien. Dit recht op een tweede kans lijkt niet te worden gegeven bij het afnemen en verwerken van DNA. Op grond van de Wet DNA onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V) moeten kinderen ouder dan twaalf jaar DNA afstaan en wordt het DNA voor twintig tot dertig jaar opgeslagen in de DNA-databank. Zo kan een jeugdzonde een minderjarige een groot deel van zijn leven achtervolgen. De Kinderombudsman kreeg hierover meerdere signalen binnen.

De signalen die bij de Kinderombudsman zijn binnengekomen baarden de Kinderombudsman zorgen. Zij vormden aanleiding om een onderzoek uit eigen beweging te starten naar hoe de Wet DNA-V zich verhoudt tot de rechten die kinderen op grond van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) hebben. In dit onderzoek staat de vraag centraal of de Wet DNA-V in overeenstemming is met het IVRK en in het bijzonder de artikelen 3, 16 en 40.

Voor dit onderzoek is een minderjarige geïnterviewd over zijn ervaringen met betrekking tot de afname en verwerking van het DNA. Een weergave hiervan is te lezen in hoofdstuk twee. In dit hoofdstuk staan ook twee andere cases beschreven. Daarna wordt in hoofdstuk drie stilgestaan bij de rechten van kinderen op grond van internationale verdragen en richtlijnen. In hoofdstuk vier wordt de wet- en regelgeving, kamerstukken, jurisprudentie en literatuur die op dit gebied zijn geraadpleegd, beschreven. Hoofdstuk vijf behandelt de vragen die over deze materie zijn gesteld aan de minister van Veiligheid en Justitie, de heer Opstelten. In hoofdstuk zes volgen de conclusies en in hoofdstuk zeven tot slot de aanbevelingen van de Kinderombudsman.

2. Casuïstiek

Uit de bij de Kinderombudsman binnengekomen signalen over het afnemen en verwerken van het DNA bij minderjarigen zijn hieronder drie geanonimiseerde cases weergegeven.

1. Paul

De moeder van Paul neemt contact met ons op. Haar zoon is veroordeeld voor een strafbaar feit en moet nu DNA afstaan. Daar zijn zij het niet mee eens. Naar aanleiding hiervan is met Paul gesproken over zijn ervaringen.

Paul is net 17 jaar als hij met politie en justitie in aanraking komt. Op een avond in het najaar van 2010 wordt de moeder van Paul opgebeld door de politie dat haar zoon en een aantal andere jongens kort gezegd betrokken is geweest bij straatroof met geweld. Zelf weet Paul nog maar weinig van wat zich die nacht heeft afgespeeld; door de hoeveelheid drank kan hij het zich niet goed meer herinneren. Paul wordt door de rechter veroordeeld tot een taakstraf en een boete. Daarnaast krijgt hij een voorwaardelijke straf met twee jaar reclasseringstoezicht. De rechter verwijt Paul dat hij geen hulp heeft gezocht voor de slachtoffers en de jongens met wie hij was niet heeft weerhouden van hun daden. Paul heeft vrijwillig het traject 'Slachtoffer in beeld' gevolgd en gesprekken gehad bij de Waag¹.

Een jaar na het delict ontvangt Paul een brief dat hij DNA af moet staan. Dit komt als een grote schok voor hem; hij dacht dat hij alles had gedaan wat hij moest doen en het af had gesloten. Het is nooit ter sprake gekomen dat er nog DNA afgenomen zou gaan worden. Het voelt voor Paul alsof hij het stempel van zware crimineel krijgt. Hij weet dat hij een fout heeft gemaakt en daar heeft hij voor moeten boeten. Hij vindt het oneerlijk dat hij niet door kan gaan met zijn leven en steeds weer teruggewooid wordt op het negatieve.

In december 2011 heeft Paul bezwaar gemaakt tegen de verwerking van het DNA. De rechter heeft het bezwaar afgewezen.

¹ De Waag biedt landelijk gespecialiseerde zorg aan mensen die grensoverschrijdend gedrag combineren met een psychische stoornis.

Paul heeft diverse klachten. Hij is een first offender. Eerder is hij dus nooit met het strafrecht in aanraking geweest. Hij vindt dat er rekening gehouden moet worden met hem als jongere en dat er gekeken moet worden naar verslagen (zoals die van de reclassering en de Waag) waaruit blijkt dat hij zijn best doet om zijn fouten te herstellen. Op deze manier vindt hij het afnemen en verwerken van DNA niet proportioneel. Paul voelt zich voor het leven getekend. Wat hij ook niet eerlijk vindt is dat je pas bezwaar kan maken als je DNA al is afgenomen. Daarbij heeft het veel te lang geduurd voordat hij te horen kreeg dat er DNA afgenomen ging worden. Als ze hem al eerder, bijvoorbeeld tijdens de rechtszaak, hadden verteld dat dit zou gaan gebeuren dan was het tenminste niet als een complete verrassing gekomen. Tenslotte vindt Paul dat door de DNA afname zijn privacy wordt aangetast. Deze gang van zaken heeft geen positieve uitwerking op hem gehad. Hij voelde veel woede opkomen toen bleek dat hij niet met een schone lei kon beginnen. Hierdoor blijft hij in een negatieve spiraal zitten.

2. Sam

Een ander verhaal is het verhaal van Sam van 12 jaar. Hij had een leeftijdsgenoot na pesterijen pootje gelicht op het schoolplein. Zijn leeftijdsgenoot kwam ongelukkig ten val en liep ernstig letsel op aan het hoofd. Sam is vervolgd en veroordeeld wegens poging tot doodslag. Ook Sam kreeg enige tijd later het bevel tot afgifte van DNA. Zijn ouders gingen in bezwaar tegen de verwerking van het DNA. De rechtbank heeft daarop geoordeeld dat afname van DNA geen enkel doel zou treffen en het bezwaar is gegrond verklaard. De rechtbank kon die beslissing toen nog nemen, omdat dit zich nog afspeelde voor de uitspraak van de Hoge Raad van 13 mei 2008 over de Wet DNA-V.² Hoewel de zaak al oud is – uit 2007 – en de afloop voor Sam uiteindelijk goed was, heeft de hele gang van zaken indruk gemaakt.

3. Richard

Het derde verhaal is dat van Richard. Hij is 15 jaar oud en hij heeft wiet verkocht. Voor dat strafbare feit heeft de rechter hem een taakstraf opgelegd. Richard dacht dat daarmee zijn stomme fout afgedaan was. Vervolgens kreeg hij echter een brief thuis waarin stond dat hij DNA moest afstaan. Richard en zijn moeder waren het daar niet mee eens en hebben dit gemeld bij de Kinderombudsman. De Kinderombudsman kon aan de oproep tot afgifte niets veranderen. Hij heeft hen wel gewezen op de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen

² HR 13 mei 2008, NJ 2008, 627 en HR 13 mei 2008, NJ 2008, 628 (m. nt. Schalken).

opname van het DNA in de databank en heeft Richards verhaal verder genoteerd als een signaal.

3. Kinderrechten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de relevante kinderrechten zoals die voortvloeien uit het IVRK. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende vier basisprincipes: Het belang van het kind dient voorop te staan, het recht van minderjarigen op een eigen berechtingssysteem, het recht op een pedagogische behandeling en het recht op bescherming van de privacy en het voorkomen van stigmatisering.

Belangen van het kind

Het IVRK verlangt dat bij alle beslissingen de belangen van het kind de eerste overweging vormen en dat er systematisch een afweging wordt gemaakt over de invloed van een beslissing op het kind en diens rechten. Dit is neergelegd in artikel 3 van dit verdrag. Deze afweging kan onder dezelfde omstandigheden tot een andere uitkomst leiden dan bij volwassenen, ook voor wat betreft bijvoorbeeld behoorlijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit. Kinderen verschillen immers van volwassenen in fysieke en psychologische ontwikkeling en hebben andere behoeften. Het toetsingscriterium van 'de belangen van het kind' kan op diverse andere plaatsen worden terug gevonden, zoals in artikel 24 lid 2 van het Handvest van de Grondrechten van de EU (Handvest EU).³ Daarnaast is in de Memorie van Toelichting op de Goedkeuringswet bij het IVRK overwogen dat in geval van conflict van belangen, de belangen van het kind in de regel dienen te prevaleren.⁴

De term 'belangen van het kind' is een ruim begrip. Dit kan – in het kader van dit onderzoek – nader worden ingevuld aan de hand van de kinderrechten op bescherming van privacy (artikelen 16 en 40 IVRK) en specifieke rechten die kinderen hebben die in aanraking komen met het strafrecht (artikel 40 IVRK).

Eigen strafrecht

Artikel 40 IVRK gaat specifiek in op de rechten van kinderen die in aanraking komen met het jeugdstrafrecht. Er wordt in deze bepaling expliciet vermeld dat aangesloten Staten moeten streven naar de totstandkoming van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het

³ Zie ook Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice, par. 1 onder B, chapter III.

⁴ Memorie van Toelichting Goedkeuringswet IVRK, *Kamerstukken II* 1992-93, 22 8555 (R1451) nr. 3.

bijzonder bedoeld zijn voor kinderen. Het Comité inzake de Rechten van het Kind (het Comité) houdt toezicht op de naleving van het IVRK door de landen die zijn aangesloten bij het verdrag. Ook geeft het Comité commentaar over de wijze van interpretatie van de artikelen uit het IVRK. Het Comité heeft in 2007 een General Comment uitgebracht waarin gepleit wordt voor een apart systeem van jeugdstrafrechtspleging.⁵ Ook de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (Ecosoc) stelt dat lidstaten een *child-centered* jeugdstrafprocesrecht moeten implementeren.⁶ De algemene notie is dat een enkel bestraffende reactie bij minderjarigen niet gepast is en niet in lijn met de beginselen van het IVRK.⁷ Het Comité stelt dat minderjarigen apart moeten worden berecht met aparte straffen en maatregelen, omdat ze opgroeiende personen zijn die nog volop lerende en in ontwikkeling zijn. Volgens het Comité is het in het belang van het kind dat de algemene strafdoelen, zoals vergelding en preventie, ondergeschikt zijn aan resocialisatie en reïntegratie.

De Beijing Rules bevatten regels over de berechting van minderjarigen die zijn opgesteld door de Verenigde Naties. The Beijing Rules verwoorden in regel 1.4 het uitgangspunt dat het jeugdstrafrecht als integraal onderdeel van een sociaal rechtvaardige bejegening van minderjarigen dient te worden opgevat. Volgens regel 5 moet een dergelijk apart systeem van jeugdstrafrecht twee doeleinden dienen: Het welzijn van de minderjarige moet worden gestimuleerd en de strafrechtelijke reactie moet in verhouding staan tot de verdachte en het gepleegde delict.

Recht op pedagogische behandeling

Op grond van artikel 40 IVRK verdient elk kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit een respectvolle en pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en menselijke waardigheid van het kind. De waardigheid van de minderjarige moet er volgens het Comité uit bestaan dat de behandeling van de minderjarige verdachte en veroordeelde zodanig is, dat daardoor het respect van de minderjarige voor de rechten en fundamentele vrijheden van anderen wordt vergroot.⁸ Ook moet er rekening

⁵ United Nations Convention on the Rights of the Child, *General Comment no. 10; Children's rights in Juvenile Justice*, CRC/C/GC/10, 25 april 2007.

⁶ United Nations Economic and Social Council, Resolution 1997/30, Annex: *Guidelines for action on children in the criminal justice system*, art. 14 lid a en art. 11 lid a Resolution 1997/30.

⁷ Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice, 17 november 2010, par. B.24 e.v., chapter IV.

⁸ United Nations Convention on the Rights of the Child, *General Comment 10 'Children's rights in Juvenile Justice'*, CRC/C/GC/10, 25 april 2007.

gehouden worden met de leeftijd van het kind. De ontwikkeling die kinderen nog moeten doormaken maakt hen kwetsbaarder dan volwassenen. Zoals eerder beschreven dient een reactie op criminaliteit volgens het IVRK bij minderjarigen dan ook niet primair te zijn gericht op afstraffen, maar dient juist ook een pedagogische dimensie te hebben en bij te dragen aan de ontwikkeling van het kind. In alle fasen van het strafproces moet rekening worden gehouden met de feitelijke cognitieve vermogens van de minderjarige. Deze pedagogische dimensie heeft vanaf het eerste jeugdstrafrecht in Nederland een rol gespeeld en is blijkens de Nota naar aanleiding van het eindverslag⁹ bij de wetswijzigingen in het strafrecht medio jaren '90 ook niet verlaten als grondslag en evenmin bij de komende wetswijzigingen rond de invoering van het adolescentenstrafrecht.¹⁰

Recht op bescherming privacy en voorkomen van stigmatisering

Daarnaast waarborgen zowel artikel 40 als artikel 16 dat de inbreuk op de privacy van het kind zo beperkt mogelijk gehouden wordt. In artikel 16 staat vermeldt dat geen enkel kind onderworpen mag worden aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, gezinsleven, zijn of haar woning of correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam. Artikel 40 bepaalt dat het privéleven van het kind volledig moet worden geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces. Er mag uiteraard inbreuk worden gemaakt op de privacy van de minderjarige in het strafrechtelijk proces als dit in het belang van het bestrijden van criminaliteit noodzakelijk is, maar de inbreuk dient wel proportioneel te zijn. Het Comité gaf aan dat het bewaken van de publieke veiligheid een geëgitimeerd doel is van het strafrechtstelsel, maar dat dit doel het beste gediend wordt als de beginselen van het jeugdstrafrecht (die in artikel 40 IVRK vermeld staan) volledig worden gerespecteerd. Volgens het Comité moet het jeugdstrafrecht gericht zijn op het welzijn van de veroordeelde minderjarige en zijn reïntegratie in de maatschappij.¹¹ Het recht op volledige eerbiediging van de privacy dient gerespecteerd te worden om 'labelling' te voorkomen.¹²

⁹ *Kamerstukken II*, 1992/93, 21 327, nr. 12.

¹⁰ Zie voor het voorstel van wet <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/12/08/wetsvoorstel-adolescentenstrafrecht.html>, p. 23

¹¹ United Nations Convention on the Rights of the Child, *General Comment no. 10; Children's rights in Juvenile Justice*, CRC/C/GC/10, 25 april 2007.

¹² United Nations Convention on the Rights of the Child, *General Comment no. 10; Children's rights in Juvenile Justice*, CRC/C/GC/10, 25 april 2007.

De Beijing Rules gaan ook in op het recht op privacy en het belang van het bestrijden van stigmatisering. Uit regel 8 van de Beijing Rules volgt dat het recht op privacy van de minderjarige in alle fases beschermd moet worden om schade te voorkomen. Deze schade kan veroorzaakt worden door 'labelling'. Het commentaar bij regel 8 stelt dat uit criminologisch onderzoek blijkt dat jonge mensen extra gevoelig zijn voor stigmatisering en dat het permanent aanmerken als crimineel nadelige effecten heeft van allerlei aard.¹³

Om stigmatisering te voorkomen wordt er in de General Comment op gewezen dat de "*records of child offenders*" niet meer tegen hem gebruikt dienen te worden in eventuele strafprocedures als hij eenmaal meerderjarig is. Dit komt ook naar voren in regel 21.1 en 21.2 van de Beijing Rules. Volgens het commentaar bij regel 21.1 en 21.2 wordt zo geprobeerd om een balans te bereiken tussen de verschillende conflicterende belangen die hiermee samenhangen, namelijk die van de politie en openbaar ministerie versus de belangen van de veroordeelde minderjarige. Het Comité beveelt daarom de Staten aan om regelgeving in te voeren waarin is vastgelegd dat deze gegevens van de minderjarige automatisch worden verwijderd als hij achttien jaar wordt. In een klein aantal gevallen waarbij ernstige strafbare feiten zijn gepleegd, kan in de wet worden vastgelegd dat verwijdering slechts mogelijk is onder bepaalde voorwaarden.¹⁴

Op 17 november 2010 heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa de *Guidelines on Childfriendly Justice* aangenomen. Europese en Internationale richtlijnen, in het bijzonder het IVRK, vormen een fundament voor deze richtlijnen waarin de positie en rechten van minderjarigen voorafgaand, tijdens en na het rechtsproces zijn vastgelegd. Volgens deze Guidelines moeten de privacy en de persoonsgegevens van minderjarigen die betrokken zijn in gerechtelijke procedures beschermd worden in overeenstemming met het nationale recht.¹⁵

¹³ United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice, *The Beijing Rules*, UN Document A/RES/40/33, 29 November 1985, zie ook <http://www2.ohchr.org/english/law/pdf/beijingrules.pdf>.

¹⁴ United Nations Convention on the Rights of the Child, *General Comment no. 10; Children's rights in Juvenile Justice*, CRC/C/GC/10, 25 april 2007.

¹⁵ Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice', 17 november 2010, par. 2, art. 6, chapter IV.

4. Wet DNA-V en Kinderrechten

Dit hoofdstuk is gewijd aan de inhoud van de Wet DNA-V. De criteria om DNA af te mogen nemen komen aan de orde. Besproken wordt de mogelijkheid tot het maken van bezwaar tegen de DNA verwerking, hoe het DNA bewaard wordt en hoe de Wet DNA-V in de praktijk tot uiting komt. Ook zal bekeken worden hoe vaak minderjarigen DNA moeten afstaan. Verder zal in worden gegaan op de ontwikkelingen in de (Europese) rechtspraak op grond van de Wet DNA-V. Ten slotte zal literatuur over dit onderwerp behandeld worden.

4.1 Wet DNA-V

4.1.1 De criteria om DNA af te mogen nemen

De Wet DNA-V is in fasen ingevoerd. Per 1 mei 2010 is de wet volledig in werking getreden.¹⁶ De wet is voornamelijk bedoeld om een bijdrage te kunnen leveren aan de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten waarbij DNA van daders wordt achtergelaten. De idee achter de Wet DNA-V is dat strafrechtshandhaving en een effectieve opsporing van misdrijven een inbreuk op de privacy rechtvaardigen.¹⁷

De wet is toepasbaar op personen die al dan niet onherroepelijk zijn veroordeeld wegens ieder delict waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd (artikel 67 Strafvordering). Hieronder kunnen relatief lichte vergrijpen vallen, zoals het ingooien van een ruit, het stelen van een telefoon of een vechtpartij. Artikel 1 lid 1 onder c Wet DNA-V bepaalt dat tot de categorie veroordeelden hoort degene:

- Die is veroordeeld tot een gevangenisstraf of taakstraf, of wanneer het een minderjarige betreft jeugddetentie of een taakstraf, of;
- Aan wie een maatregel is opgelegd tot plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis (PPZ), terbeschikkingstelling (TBS) met verpleging van overheidswege of met voorwaarden, plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD) of plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ)

¹⁶ Besluit van 29 december 2009, houdende inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden ten aanzien van veroordeelden wegens ieder misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, Stb. 2010, 11.

¹⁷ *Kamerstukken II* 2002/03, 28 685, nr. 3, p.2.

Artikel 1 lid 2 Wet DNA-V stelt met een veroordeelde gelijk een persoon die ontslagen is van alle rechtsvervolging wegens ontoerekeningsvatbaarheid of aan wie bij een onherroepelijke strafbeschikking een taakstraf is opgelegd zonder tussenkomst van de rechter.

Zowel minderjarigen als meerderjarigen vallen onder de Wet DNA-V. Al bij de eerste wettelijk regeling is door de minister bepaald dat ook minderjarigen verplicht konden worden om DNA af te staan. Hij zag geen reden om voor deze groep een uitzondering te maken.¹⁸ Ook de procedure voor afname en bewaren is voor minderjarigen en meerderjarigen gelijk. Over het vernietigen van DNA en DNA-profielen van de minderjarige zijn Kamervragen gesteld aan de toenmalige minister van Justitie Hirsch Ballin en deze heeft daarop aangegeven dat hij geen reden zag om de DNA-profielen te vernietigen als de minderjarige achttien jaar wordt. Volgens hem blijven deze van belang om misdrijven op te kunnen sporen, ook na het achttiende jaar.¹⁹ Eerder had de voormalig minister van Justitie Donner zich al in gelijke bewoordingen uitgelaten door aan te geven dat er geen reden is om een uitzondering te maken voor minderjarigen. Er werd geen stigmatiserend effect verwacht ten aanzien van deze groep.²⁰

Artikel 2 lid 1 Wet DNA-V geeft twee uitzonderingen op de verplichting om DNA-onderzoek te bevelen. De officier van justitie moet, alvorens hij een bevel geeft tot afname van DNA, beoordelen of in de concrete omstandigheden één van de uitzonderingen van toepassing is. Is er geen uitzondering, dan zal hij een bevel tot afgifte van DNA moeten geven. Is één van de uitzonderingen van artikel 2 lid 1 Wet DNA-V van toepassing, dan komt het niet tot een bevel tot afgifte van DNA. Artikel 2 lid 1 sub a Wet DNA-V luidt:

"Geen DNA-onderzoek zal plaatsvinden indien van de veroordeelde reeds een DNA-profiel is verwerkt op grond van artikel 151a, eerste lid, tweede volzin, of 195a, eerste lid, tweede volzin, van het Wetboek van Strafvordering, dan wel op grond van artikel 23, eerste lid, onder *a*, van de Wet bescherming persoonsgegevens."

¹⁸ *Kamerstukken II* 1991/92, 22 447, nr. 5, p. 13-14; *Kamerstukken II* 1992/93, 22 447, nr. 8, p. 7.

¹⁹ *Aanhangsel Handelingen II* 2009/10, nr. 1321, p. 2809.

²⁰ *Kamerstukken II* 2002/03, 23 685, nr. 4, p. 6; *Kamerstukken II* 2002/03, 28 685, nr. 5, p. 10; *Handelingen II* 18 maart 2004, nr. 60, p. 3926 en 3933-3934.

Sub b bepaalt:

"Geen DNA-onderzoek zal plaatsvinden indien redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging of berechting van strafbare feiten van de veroordeelde."

Deze uitzonderingen dienen strikt geïnterpreteerd te worden. Voor een ruime inhoudelijke belangenafweging door de officier van justitie is in het systeem van de wet geen plaats.²¹ In de Memorie van Toelichting worden drie voorbeelden gegeven van situaties welke de wetgever op het oog had met de uitzondering van sub b. Het eerste voorbeeld heeft betrekking op het soort misdrijf. Zo vindt er geen afname van DNA plaats als er sprake is van een misdrijf dat wel onder artikel 67 lid 1 Sv valt, maar waarbij DNA-onderzoek bijna geen rol kan spelen. Meineed en valsheid in geschrifte zijn hier voorbeelden van. Het tweede voorbeeld van de uitzondering van sub b heeft te maken met eigenschappen of omstandigheden van de veroordeelde. DNA zal bijvoorbeeld niet worden afgenomen bij veroordeelden bij wie toekomstige recidive feitelijk onmogelijk is, omdat de persoon vanwege lichamelijke letsel hier simpelweg niet toe in staat is. Bij het derde voorbeeld is sprake van een situatie waarbij een vrouw zonder justitieel verleden na jarenlange mishandeling haar man zwaar letsel toebrengt of doodt. Bij alle drie de voorbeelden wordt het afnemen van DNA niet nodig geacht.²²

4.1.2 De mogelijkheid tot bezwaar

De veroordeelde heeft de mogelijkheid om in bezwaar te gaan tegen het bepalen en verwerken van het DNA-profiel.²³ Tegen de afname zelf kan dus geen bezwaar worden gemaakt. De rechter zal dan uit moeten gaan van de concrete omstandigheden en moeten bekijken of van uitzonderingen als genoemd in artikel 2 lid 1 Wet DNA-V sprake is. Als het bezwaar gegrond wordt verklaard, moet het afgenomen materiaal worden vernietigd. Tegen een afwijzende beslissing op het bezwaar van de veroordeelde staat geen hoger beroep of cassatie open. Door

²¹ HR 13 mei 2008, *LJN* BC8231.

²² *Kamerstukken II* 2002/03, 28 685, nr. 3, p. 11.

²³ Art. 7 Wet DNA-V.

de Hoge Raad is beslist dat artikel 7 Wet DNA-V noch enig andere wettelijke bepaling beroep in cassatie openstelt tegen een afwijzende beslissing van de rechtbank.²⁴

4.1.3 De bewaring van het DNA

Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) stelt uit het afgenomen DNA de DNA-profielen op en bewaart deze in de databank. Als de persoon veroordeeld is voor een misdrijf waarop een maximale straf van tenminste zes jaar staat, dan blijven de gegevens dertig jaar bewaard. Bij delicten die worden genoemd in artikel 67 lid 1 Sv met een maximumstraf van minder dan zes jaar, geldt een bewaartermijn van twintig jaar voor het DNA-materiaal.²⁵ Tot uiterlijk dertig jaar nadat de veroordeling onherroepelijk is geworden, kan de termijn echter nog verlengd worden.²⁶

4.1.4 De DNA-maatregel in de praktijk

Afname van DNA wordt verricht door een arts of verpleegkundige. Als de veroordeelde daar geen bezwaar tegen heeft, kan het DNA ook door een 'reguliere' politie- of inrichtingsmedewerker (die daarvoor de benodigde opleiding heeft gevolgd) afgenomen worden.²⁷ Het afnemen van het DNA bestaat er concreet uit dat er met een wattenstaafje een aantal keer langs de binnenkant van de wangen wordt geschraapt.

4.2 Cijfers

Het aantal minderjarigen dat DNA moet afstaan is de afgelopen jaren fors toegenomen. Uit het jaarverslag 2011 van de DNA-databank voor strafzaken blijkt dat er nu sinds de invoering van de Wet DNA-V 17.313 minderjarigen in de DNA-databank staan geregistreerd voor een veroordeling uit hun jeugd.²⁸ In 2010 waren er 14.800 personen die minderjarig waren ten tijde van de opname in de DNA-databank. Er is dus sprake van een toename in 2011 van

²⁴ HR 30 mei 2006, *LJN* AW4483.

²⁵ Art. 18 lid 1 en 2 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, Stb. 2005, 188.

²⁶ Art. 18 lid 3 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

²⁷ Art. 5 Wet DNA-V.

²⁸ Zie <http://dnajaarverslag2011.forensischinstituut.nl/pagina/resultaten-groei>.

2.513.²⁹ Ter vergelijking: in 2006 waren nog maar 1.627 DNA-profielen van minderjarigen bekend in de DNA-databank.³⁰

4.3 Jurisprudentie

De toepassing van de Wet DNA-V op minderjarigen heeft geleid tot wisselende jurisprudentie. Zoals eerder vermeld, biedt artikel 7 Wet DNA-V de mogelijkheid om in bezwaar te gaan tegen het bepalen en verwerken van het DNA-profiel in de databank. Voor het bezwaar van de veroordeelde minderjarige wordt meestal een beroep gedaan op de hiervoor genoemde uitzonderingssituaties die in artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA-V staan.

In de volgende paragrafen zal kort de rechtspraak uit de beginjaren van de Wet DNA-V aangestipt worden. Daarna zal aandacht worden besteed aan de twee cassatieberoepen in het belang der wet, die zijn ingesteld naar aanleiding van de verscheidenheid aan opvattingen die naar voren kwamen in de uitspraken. Vervolgens wordt beknopt ingegaan op de huidige rechtspraak en de Europese rechtspraak.

4.3.1 Uitspraken vóór HR 13 mei 2008

Veel rechtbanken in de periode vóór de uitspraak van de Hoge Raad waren van oordeel dat automatische toepassing van de Wet DNA-V op minderjarigen niet zonder meer te verenigen is met de artikelen 3 en 40 IVRK.³¹ Bij de beoordeling van de bezwaarschriften hebben deze rechtbanken veelal een belangenafweging gemaakt waarbij zij rekening hielden met de volgende factoren:

- de ernst van het feit
- de leeftijd van de veroordeelde ten tijde van het begaan van het misdrijf
- de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan
- de zwaarte van de opgelegde straf of maatregel
- de mate van de eventuele recidive
- overige persoonlijke omstandigheden.³²

²⁹ C.P. van der Beek, *Jaarverslag 2011. DNA-databank voor Strafzaken*, Den Haag: NFI 2012, p. 9.

³⁰ Nederlands Forensisch Instituut 2009, p.12.

³¹ Zie voor meer jurisprudentie Bijlage 3.

³² Zie o.a.: Rb. Middelburg 29 juni 2005, *NbSr* 2005, 313; Rb. Almelo 8 maart 2006, *NbSr* 2006, 214; Rb. Almelo 3 mei 2006, *NbSr* 2006, 292.

Regelmatig werd het bezwaar van de minderjarige daarop gegrond verklaard. Anderzijds waren er ook rechtbanken die bezwaren ongegrond verklaarden. Dan werd onder meer geoordeeld dat de opname van een DNA-profiel geen nadelig effect op de minderjarige had.³³ Eén en ander leidde tot grote rechtsongelijkheid en rechtsonzekerheid.

4.3.2 HR 13 mei 2008

De tegenstrijdigheid van de uitspraken van de verschillende rechtbanken waren voor de procureur-generaal reden om cassatie in het belang der wet in te stellen tegen een beschikking van de rechtbank Middelburg, en tegen een beschikking van de rechtbank Amsterdam.³⁴

Op 13 mei 2008 deed de Hoge Raad uitspraak over de toepassing van de Wet DNA-V op veroordeelde minderjarigen. De Hoge Raad benadrukte dat de tekst, het doel en de strekking van de Wet DNA-V als uitgangspunt hebben dat bij iedere veroordeelde DNA moet worden afgenomen op grond van artikel 2 lid 2 van deze wet. Slechts als zich de uitzonderingen voordoen uit artikel 2 lid 1 Wet DNA-V hoeft de officier van justitie geen bevel tot afgifte van DNA te doen, in alle andere gevallen is hij daartoe verplicht. De Hoge Raad merkt op dat er in het systeem van de wet geen plaats is voor een belangenafweging en dat de wetgever ook geen onderscheid heeft gemaakt tussen minderjarigen en meerderjarigen.³⁵ De Hoge Raad gaat in zijn uitspraak in op de maatstaven die de rechtbank Middelburg in haar beschikking gebruikte (tegen deze uitspraak is cassatie in het belang der wet ingesteld). De rechtbank nam in haar belangenafweging de leeftijd van de minderjarige, het zijn van een *first offender* en de geringe ernst van het feit mee. Volgens de Hoge Raad doen deze maatstaven afbreuk aan het systeem dat door de wetgever beoogd is, namelijk verplichte afname van DNA waarin slechts ruimte is voor twee uitzonderingen die beperkt moeten worden uitgelegd. Er is geen plaats voor een generieke uitzondering voor minderjarigen. De Hoge Raad is van mening dat zo'n generieke uitzondering ook niet aan het IVRK ontleend kan worden.³⁶

³³ Rb. Breda 09 december 2005, *LJN* AU7684; Rb. Breda 24 november 2006, *LJN* AZ3394.

³⁴ Rb. Middelburg 15 februari 2006, parketnr. 12/707031-05; Rb. Amsterdam 14 februari 2006, parketnr. 13/457163-05.

³⁵ HR 13 mei 2008, *NJ* 2008, 627 en HR 13 mei 2008, *NJ* 2008, 628 (m.nt. Schalken), overweging 4.3.

³⁶ HR 13 mei 2008, *NJ* 2008, 627 en HR 13 mei 2008, *NJ* 2008, 628 (m.nt. Schalken), overweging 4.5.

4.3.3 Uitspraken na HR 13 mei 2008

Uit de jurisprudentie na de uitspraak van de Hoge Raad blijkt dat sommige rechtbanken desondanks de strikte zienswijze van de Hoge Raad niet overnemen. Verschillende rechtbanken verklaren na een uitgebreide belangenafweging het bezwaarschrift van de minderjarige nog steeds gegrond. Er zijn rechtbanken die daarbij de proportionaliteitstoets toepassen die artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) vereist, om op deze manier af te kunnen wijken van het oordeel van de Hoge Raad.³⁷

Er zijn echter ook rechtbanken die wel de lijn van de Hoge Raad volgen en de uitzonderingen strikt toepassen. Al met al kan geconcludeerd worden dat er dus nog steeds rechtsongelijkheid en onduidelijkheid bestaat.

Overigens is op een ander terrein een uitspraak gedaan die in dit verband nog interessant is om te noemen. Het gaat om een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) van 5 september 2012 over de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG).³⁸ De zaak ging over iemand die als minderjarige een zedendelict heeft gepleegd. De ABRvS oordeelde nadrukkelijk dat bij de regelgeving omtrent het verstrekken van een VOG geen onderscheid is gemaakt tussen minderjarigen en meerderjarigen. De ABRvS oordeelde dat door de minderjarigheid van de betrokkene ten tijde van het plegen van het feit vervolgens niet mee te wegen bij de beslissing over het afgeven van de VOG de redelijkheid is overschreden. Hoewel de uitspraak betrekking heeft op een andere wet, namelijk die die de afgifte van een VOG regelt, zou één en ander analoog toegepast kunnen worden op de Wet DNA-V.

4.3.4 Uitspraken van het Europees Hof inzake de Rechten van de Mens

Het Europees Hof inzake de Rechten van de Mens (EHRM) heeft zich ook uitgesproken over DNA-onderzoek. In de zaak Van der Velden tegen Nederland,³⁹ over een veroordeelde meerderjarige, bepaalde het Hof dat het afnemen en verwerken van DNA van de veroordeelde zijn toegestaan onder artikel 8 EVRM als dit materiaal gebruikt wordt om reeds gepleegde of in de toekomst te plegen misdrijven op te sporen. Opname van het DNA-profiel van

³⁷ Rb. Amsterdam 27 juni 2008, *LJN* BD6519.

³⁸ Raad van State 5 september 2012, *LJN* BX6537.

³⁹ EHRM 7 december 2006, *LJN* BA0291 (Van der Velden/Nederland; *RvdW* 2007, 292).

veroordeelden in de DNA-databank werd in deze zaak door het Hof toegestaan als het gaat om een “offence of certain seriousness”.⁴⁰

In 2009 heeft het Hof zich gebogen over DNA-onderzoek bij een veroordeelde minderjarige.⁴¹ Het Hof zag geen reden om af te wijken van zijn eerdere bevindingen in de zaak Van der Velden, onder andere omdat de Wet DNA-V waarborgen biedt tegen ongedifferentieerde opslag van DNA-gegevens en het DNA anoniem en gecodeerd wordt opgeslagen.

Uit deze uitspraken kan worden geconcludeerd dat het afnemen en verwerken van DNA volgens het Europees Hof niet perse in strijd is met artikel 8 EVRM, maar laat onbeantwoord de vraag of één en ander ook kan in het licht van het IVRK.

4.4 Literatuur

Uit de literatuur blijkt dat er veel kritiek is op de onverkorte toepassing van de Wet DNA-V op minderjarigen.

Zo stelt Ingelse dat afname van DNA geen automatisme mag zijn bij veroordeelde minderjarigen.⁴² Er moet rekening worden gehouden met de bijzondere positie die zij hebben. Naar zijn mening is er niet voor niets een jeugdstrafrecht waarbij opvoeding het uitgangspunt is en waarbij minderjarigen mogen leren van hun fouten. Door opname van een minderjarige in de DNA-databank vindt er juist een proces van criminalisering plaats.

Knoppers sluit zich aan bij het standpunt van Ingelse; vooral bij strafbare feiten van geringe ernst verdienen veroordeelde minderjarigen een tweede kans voordat hun DNA wordt afgenomen en verwerkt in de databank.⁴³ Minderjarigen dienen volgens haar meer beschermd te worden dan volwassenen door de kwetsbare positie waarin ze zich door hun leeftijd bevinden. Een groot gebrek aan de Wet DNA-V is volgens Knoppers dat de afname van DNA niet kan worden voorkomen door bezwaar te maken.

Bruning en Berger wijzen verder op de inbreuk op het recht op privacy die wordt gemaakt doordat minderjarigen jaren later nog steeds aangesproken kunnen worden op een strafbaar

⁴⁰ EHRM 7 december 2006, *LJN* BA0291 (Van der Velden/Nederland; *RvdW* 2007, 292).

⁴¹ EHRM 20 januari 2009, *NJ* 2009, 411 (W/Nederland).

⁴² Ingelse 2008, p. 210.

⁴³ Knoppers 2007, p. 292.

feit dat zij als minderjarige hebben gepleegd, omdat het DNA-profiel tot wel dertig jaar bewaard kan worden.⁴⁴ De registratie van het DNA-profiel kan volgens hen ingrijpende en nadelige gevolgen hebben voor het verdere leven van de minderjarige. De privacy inbreuk die gemaakt wordt bij het opslaan van het DNA-profiel van de minderjarige is groot, terwijl er binnen de Wet DNA-V geen aandacht is besteed aan de positie van minderjarigen. Dat er bij de DNA-afname geen sprake is van een onderscheid tussen meerderjarigen en minderjarigen vinden zij dan ook verontrustend.

Moerman stelt bovendien dat een verplichte afname van DNA afbreuk doet aan het gevoel van eigenwaarde van de minderjarige.⁴⁵ Ook wijst zij op het stigmatiserende effect dat het DNA-onderzoek op een minderjarige kan hebben. Zij dienen juist extra beschermd te worden tegen inbreuken op het recht op privacy en doordat de bewaartermijnen van de DNA-profielen zo onevenredig lang zijn, kan de inbreuk op de privacy daarmee volgens haar disproportioneel worden genoemd. Dat er ook DNA kan worden afgenomen terwijl de minderjarige nog niet onherroepelijk veroordeeld is waardoor de kans bestaat dat het DNA-profiel na een vrijspraak niet wordt vernietigd, vindt zij bezwaarlijk. Daarnaast ziet Moerman het als kwalijk dat bezwaar tegen de afname zelf niet mogelijk is, maar dat slechts tegen de bepaling en verwerking van het DNA-profiel bezwaar kan worden ingediend. Als laatste vindt zij de rol van de rechter te beperkt, hij controleert slechts wat de officier van justitie heeft bevolen.

De Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is van mening dat de Wet DNA-V zich niet verhoudt met de artikelen en strekking van het IVRK.⁴⁶ Bij de totstandkoming van deze wet heeft de wetgever geen rekening gehouden met de bijzondere positie die minderjarigen innemen in het straf(proces)recht en zich alleen gericht op het belang van de opsporing. Ook de RSJ spreekt van een inbreuk op het recht op privacy en daarnaast ook op het recht op lichamelijke integriteit bij DNA-afname bij minderjarigen. De Wet DNA-V eerbiedigt deze rechten niet. Een ander punt van kritiek is volgens de RSJ dat de Wet DNA-V bepaalt dat als meerderjarigen voor een strafbaar feit een geldboete krijgen opgelegd, er geen DNA-materiaal wordt afgenomen terwijl bij minderjarigen die een werkstraf opgelegd krijgen voor datzelfde lichte feit wel DNA-materiaal wordt afgenomen. Bij minderjarigen mag wel een geldboete worden opgelegd, maar dit wordt in de regel niet

⁴⁴ Bruning & Berger 2008, p. 192-193.

⁴⁵ Moerman 2010, p. 174.

⁴⁶ Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming 2011, p. 46.

gedaan. Hierdoor ontstaat dus ongelijkheid tussen meerderjarigen en minderjarigen. De RSJ is daarnaast van mening dat de wetgever geen rekening houdt met het feit dat een zeer groot deel van de minderjarigen na de adolescentie stopt met het plegen van strafbare feiten. De kans dat minderjarigen doorgaan met het plegen van delicten na de adolescentie is volgens de RSJ veel lager dan de recidivekans van een volwassene. Het nut van opname van DNA-materiaal van de minderjarige in de databank tot ver na de adolescentie is daarmee volgens de RSJ gering.

Defence for Children (DCI) acht de mogelijkheid om DNA standaard te laten afnemen zoals het in de Wet DNA-V is vastgelegd, als gevolg van een veroordeling voor een jeugddelict, in strijd met het sterk beschermde recht op privacy van minderjarigen uit het IVRK.⁴⁷ De Wet DNA-V maakt ten onrechte geen onderscheid tussen zaken van minderjarigen en zaken van volwassenen. Veroordeelde minderjarigen moeten kunnen leren van hun fouten. Bij minderjarigen zou de officier van justitie altijd zorgvuldig moeten motiveren waarom DNA-afname noodzakelijk is. DCI vindt het niet noodzakelijk en niet wenselijk dat minderjarigen jarenlang in een databank voor strafrechtelijk veroordeelden blijven staan voor een vergrijp uit hun jeugd. Ze pleiten dan ook voor een wetswijziging om de Wet DNA-V in overeenstemming te brengen met het recht op privacy dat is vastgelegd in het IVRK.

Ook het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) heeft in 2007 zijn vraagtekens gezet bij DNA-afname bij minderjarigen. In een advies aan de toenmalige minister van Justitie vroeg het CBP zich af welke waarborgen getroffen zijn ten aanzien van DNA-profielen waarvan niet duidelijk is of ze wel in de DNA-databank hadden mogen worden opgenomen, zoals de omstreden opname van DNA-profielen van minderjarigen.⁴⁸

Het Kinderrechtencollectief heeft in haar vierde NGO-rapportage een aanbeveling gedaan in het kader van DNA-onderzoek bij minderjarige veroordeelden.⁴⁹ Ook zij stellen dat bij de Wet DNA-V ten onrechte geen onderscheid is gemaakt tussen volwassenen en minderjarigen en dat ook bij relatief lichte delicten DNA wordt afgenomen.⁵⁰ Daarom beveelt het Kinderrechtencollectief aan om een aparte bepaling op te nemen in de Wet DNA-V die de

⁴⁷ Nieuwsbericht Defence for Children Nederland, 8 juni 2011, zie <http://www.defenceforchildren.nl/p/21/2113/mo89-mc21>.

⁴⁸ CBP, *Advies wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken*, 29 maart 2007.

⁴⁹ Kinderrechtencollectief 2008-2012, p. 10.

⁵⁰ Kinderrechtencollectief 2008-2012, p. 52.

rechtspositie van de minderjarige regelt, zodat gegarandeerd wordt dat in zaken van minderjarigen in beginsel geen DNA wordt afgenomen, tenzij er een dringende reden is omdat de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden DNA-afname noodzakelijk maakt.⁵¹

⁵¹ Kinderrechtencollectief 2008-2012, p. 53.

5. Standpunt Minister van Veiligheid & Justitie

Tot op heden blijft de Minister van Veiligheid en Justitie vasthouden aan het standpunt om geen aparte positie te creëren voor minderjarigen bij de Wet DNA-V, ondanks dat er sinds de inwerkingtreding van de wet door de Tweede Kamer bij herhaling kritische vragen worden gesteld over de positie van minderjarigen bij deze wet⁵² en er in de rechtspraak ten aanzien van het DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen rechtsonduidelijkheid en rechtsongelijkheid bestaat.

In het kader van het onderzoek zijn tweemaal schriftelijke vragen gesteld aan de Minister van Veiligheid en Justitie (V&J). In reactie op het onderzoek van de Kinderombudsman liet de secretaris-generaal namens de Minister van V&J bij brief van 27 juni 2012 weten dat de Wet DNA-V niet op gespannen voet staat met het IVRK. Hieronder is een weergave te lezen van de vragen die gesteld zijn door de Kinderombudsman en een samenvatting van de antwoorden die door het Ministerie van V&J zijn gegeven.⁵³

5.1 De vragen en antwoorden

Bij brief van 16 mei 2012 zijn aan de minister de volgende vragen gesteld en zijn daarop bij brief van 27 juni 2012 de volgende antwoorden gegeven:

1. Kunt u toelichten welke belangenafweging is gemaakt ten aanzien van de kinderrechten bij de totstandkoming van de Wet DNA-V?

In de Wet DNA-V zijn de voorwaarden waaronder veroordeelden onder dwang DNA af moeten staan gelijk voor minderjarigen en meerderjarigen. Daarmee is aangesloten bij de regeling uit het Wetboek van Strafvordering. Uit het feit dat de wetgever bij de totstandkoming van de Wet DNA-V bewust ervoor gekozen heeft geen onderscheid te maken tussen meerderjarige en minderjarige veroordeelden, kan worden afgeleid dat de wetgever geoordeeld heeft dat de kinderrechten die zijn verwoord in het IVRK zich niet verzetten tegen

⁵² Zie *Aanhangsel Handelingen II* 2005/06, nr. 1401; *Aanhangsel Handelingen II* 2007/08, nr. 2867; *Aanhangsel Handelingen II* 2009/10, nr. 1321; *Aanhangsel Handelingen II* 2010/11, nr. 3219.

⁵³ In Bijlage vier zijn de vragen en de volledige antwoorden opgenomen.

het afnemen van DNA bij minderjarige veroordeelden en het verwerken van hun DNA-profiel in de DNA-databank.

2. Op welke manier is volgens u gewaarborgd dat de belangen van kinderen de primaire overweging vormen in het afnemen en verwerken van het DNA en dat er systematisch een afweging wordt gemaakt over de invloed van de beslissing op de rechten van het kind?

In de doelstelling van de Wet DNA-V zijn ook de belangen van minderjarige veroordeelden meegenomen. Opheldering van misdrijven is nodig om minderjarigen op het juiste pad te krijgen. De wetenschap dat hun DNA wordt bewaard, kan minderjarigen daarnaast weerhouden om opnieuw strafbare feiten te plegen. Het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van minderjarige veroordeelden is in die zin te beschouwen als een voorziening die gericht is op gedragsverandering en heropvoeding en niet tegen hen gericht of louter in het belang van de strafrechtsketen.

3. Hoe verhoudt het feit dat de procedure van DNA-afname en verwerking een standaardprocedure is zonder dat er telkens een zorgvuldige belangenafweging is, zich met het IVRK? Hierbij wordt dus geen rekening gehouden met de ernst van het delict, de leeftijd van de minderjarige en de kans op recidive.

De Wet DNA-V vraagt de officier van justitie om een zorgvuldige afweging, voordat hij een bevel tot afname van DNA bij een minderjarige veroordeelde geeft. De officier van justitie dient namelijk na te gaan of het "redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van betrokkene". Om te bepalen of sprake is van een uitzonderingssituatie om geen DNA af te nemen (zoals is beschreven in artikel 2 lid 1 Wet DNA-V) kan de leeftijd van de veroordeelde minderjarige een rol spelen. Verder ligt in de systematiek van de Wet DNA-V besloten dat het afnemen van DNA alleen geschiedt bij ernstige misdrijven, namelijk alle misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is. De zwaarte van deze misdrijven rechtvaardigt het afnemen en verwerken van het

DNA bij de minderjarige veroordeelde, tenzij een van de twee uitzonderingssituaties zich voordoet. Het EHRM heeft zich in jurisprudentie positief over deze grens uitgelaten.⁵⁴

4. Hoe verhouden de marginale toetsingsmogelijkheden van de rechter en het feit dat beroep pas mogelijk is tegen verwerking en niet tegen afname van DNA zich ten opzichte van het IVRK?

De rechtbank heeft tot taak ten volle te toetsen en te beoordelen of de officier van justitie artikel 2 lid 1 Wet DNA-V juist heeft toegepast. Als niet aan de vereisten is voldaan, dan zal de rechter de officier van justitie bevelen ervoor zorg te dragen dat het DNA van de veroordeelde terstond wordt vernietigd. Gelet hierop en gelet op hetgeen voor de veroordeelde bij de loutere afname van DNA op het spel staat, verhoudt de bezwaarschriftprocedure zich naar mijn mening met artikel 40 van het IVRK en artikel 13 van het EVRM en kan deze voorziening worden beschouwd als waarborg voor proportionele toepassing van DNA-onderzoek bij zowel minderjarige als meerderjarige veroordeelden.

5. Daar waar volwassenen door de rechter vaak een boete krijgen opgelegd, krijgen minderjarigen vaak een taakstraf. Omdat de boete niet onder de Wet DNA-V valt en de taakstraf wel, kan dit betekenen dat minderjarigen vaker DNA moeten afstaan dan volwassenen. Wat is uw reactie op dit effect, mede in het licht van het IVRK?

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, de heer Teeven, heeft aangegeven dat de mogelijke ongelijkheid in behandeling tussen minderjarigen en meerderjarigen niet bij de totstandkoming van de Wet DNA-V is voorzien. Hierop heeft hij toegezegd om te onderzoeken of dit –onbedoelde- effect van de Wet DNA-V zich in de praktijk voordoet en indien dat het geval is, te bezien welke consequenties daaraan dienen te worden verbonden.

6. Hoe is de informatiepositie van de minderjarige geregeld als er DNA afgenomen gaat worden? Op welk moment en op welke manier in het proces wordt deze hiervan op de hoogte gesteld?

⁵⁴ EHRM 20 januari 2009, NJ 2009, 411 (W/Nederland).

De Wet DNA-V regelt niet op welk moment de minderjarige veroordeelde op de hoogte wordt gesteld van de beslissing van de officier van justitie dat bij hem celmateriaal voor DNA-onderzoek zal worden afgenomen. Blijkens de totstandkomingsgeschiedenis van de Wet DNA-V is het de bedoeling van de wetgever geweest dat de officier van justitie dit zo spoedig mogelijk na de veroordeling doet. Artikel 3 van de Wet DNA-V schrijft voor op welke manier de minderjarige op de hoogte moet worden gesteld van de DNA afname. Alhoewel de wet daartoe niet verplicht, worden de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige en zijn raadsman door middel van een afschrift van het bevel op de hoogte gesteld van de voorgenomen afname van DNA bij de minderjarige. Bij dat bevel ontvangen zij ook een informatiebrochure. Als de minderjarige gedetineerd is, ontvangt hij van een medewerker van de inrichting het bevel en zal het bevel daar ten uitvoer worden gelegd.

7. Paul gaf aan dat hij door de DNA-afname en verwerking zich in zijn privacy aangetast voelde en dat het niet in verhouding stond tot het doel van de inbreuk. Kunt u hierop reageren?

Het recht op bescherming van de privacy, zoals is geregeld in de artikelen 16 en 40 IVRK, dient de overheid te respecteren, maar is niet absoluut. Inbreuk daarop mag de overheid maken zolang die inbreuk niet willekeurig of onrechtmatig is. Hierbij is het van belang om te toetsen of de inbreuk voldoet aan artikel 10 van de Grondwet, artikel 8 van het EVRM en artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). Tijdens de totstandkoming van de Wet DNA-V is het afnemen en verwerken van DNA, zowel van minderjarige als meerderjarige veroordeelden, in overeenstemming geoordeeld met de vereisten die deze bepalingen aan een inbreuk op het recht op bescherming van de privacy stelt.⁵⁵ Steun hiervoor kan worden gevonden in de jurisprudentie van het EHRM.⁵⁶ Het Hof oordeelde dat alleen maar DNA afgenomen kan worden van veroordeelden wegens misdrijven van een zekere zwaarte en dat het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken goede waarborgen biedt tegen oneindige en ongedifferentieerde opslag van de DNA-profielen. Daarnaast wordt het DNA anoniem en gecodeerd opgeslagen en wordt de betrokken minderjarige pas

⁵⁵ Vgl. Paragraaf 6 van de Memorie van Toelichting bij het voorstel van Wet DNA-V; Kamerstukken II 2002-2003, 28 685, nr. 3.

⁵⁶ EHRM 7 december 2006, *LJN* BA0291 (Van der Velden/Nederland; *RvdW* 2007, 292) en EHRM 20 januari 2009, *NJ* 2009, 411 (W/Nederland).

geconfronteerd met zijn opgeslagen DNA-profiel als hij eerder al een strafbaar feit heeft gepleegd of in de toekomst een strafbaar feit zal plegen.

8. Paul ontving pas een jaar na het delict een brief om DNA af te staan. Dit was een schok voor hem. Paul heeft de DNA-afname ervaren alsof hij opnieuw veroordeeld en bestraft werd. Uit het gesprek met hem blijkt dat hij de afname en verwerking als zeer stigmatiserend heeft ervaren. Dit kan een goede en snelle reïntegratie en de ontwikkeling tot een volwaardig deelnemer van de maatschappij in de weg staan. Kunt u hierop reageren, mede in het licht van het IVRK?

In de praktijk streeft de officier van justitie ernaar om het bevel tot afname van DNA zo snel mogelijk na een veroordeling aan de veroordeelde te betekenen. Deze termijn wordt vooral bepaald door het tempo waarbinnen de rechtbank het vonnis opstelt en de beschikbaarheid van een afnamespreekuur bij de politie. Of in het onderhavige geval de minderjarige het bevel binnen de gebruikelijke termijn heeft ontvangen, kan ik op basis van de informatie die u heeft verstrekt, niet beoordelen.

Het feit dat de minderjarige de afname en verwerking van het DNA als straf en zeer stigmatiserend heeft ervaren, is naar mijn mening op zichzelf onvoldoende om het DNA onderzoek als een straf en een stigmatiserend instrument te kenschetsen. Dit kan ook niet als straf in de zin van artikel 7 EVRM worden aangemerkt vanwege de betrekkelijk geringe ernst van het DNA-onderzoek en het niet-punitieve oogmerk daarvan. Dit wordt bevestigd in de zaak Van der Velden tegen Nederland. Verder ben ik van mening dat van het verwerken van DNA van minderjarige veroordeelden geen stigmatiserende werking uitgaat en dat dit geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind of de herintegratie van het kind in de samenleving in de weg staat. De minderjarige wordt na het opnemen van zijn DNA-profiel hier niet meer mee geconfronteerd, tenzij het op enig moment bijdraagt aan de oplossing van een door hem gepleegd strafbaar feit. Daarnaast wordt het DNA gecodeerd en anoniem opgeslagen. Op grond van het voorgaande is er ook geen strijd met artikel 40 IVRK.

9. Hoe ziet u de bewaartermijn van DNA van 20 tot 30 jaar in het licht van het IVRK?

Ik acht de bewaartermijnen van de DNA-profielen ook voor minderjarige veroordeelden adequaat. Het IVRK geeft mij geen aanleiding mijn mening daarover te heroverwegen. Voor

de overwegingen die aan mijn opvatting ten grondslag liggen, verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 7.

10. Bent u voornemens om de Wet DNA-V op één of meer van de in deze brief aan de orde gekomen onderwerpen aan te passen voor minderjarigen?

Ik verwijs u naar mijn antwoord op vraag 5.

5.2 Vragenronde 2

Bij brief van 9 juli 2012 heeft de Kinderombudsman hierop de volgende aanvullende vragen gesteld en zijn daarop per brief van 7 november 2012 de volgende antwoorden gegeven⁵⁷:

1. Kunt u toelichten hoe het meenemen van de leeftijd van de veroordeelde minderjarige bij het beslissen of DNA afgenomen moet worden, in verhouding staat tot de uitspraak van de Hoge Raad?

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat achter de tweede uitzonderingsgrond uit artikel 2, eerste lid, onder b, twee uitzonderingen schuil gaan. De eerste subuitzonderingsgrond is dat het DNA-onderzoek vanwege de "aard van het misdrijf" waarvoor betrokkene is veroordeeld, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. De tweede subuitzonderingsgrond waarbij "de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde", heeft volgens de wetgever een beperkte reikwijdte (vgl. Kamerstukken II 2002/03, 28685, nr. 3, blz. 11). De Hoge Raad onderkent deze opvatting van de wetgever en stelt bovendien dat in het door de wetgever beoogde systeem van ruime afname van DNA van veroordeelden geen ruimte bestaat voor een generieke uitzondering voor minderjarigen (zie rechtsoverweging 4.5 HR NJ 2008, 627). De Hoge Raad heeft daarmee niet geoordeeld dat de leeftijd van de minderjarige in een concreet geval geen rol kan spelen. Leeftijd kan onder omstandigheden deel uitmaken van de bijzondere omstandigheden van de veroordeelde en derhalve bij de beoordeling van het feit of van de tweede subuitzonderingsgrond wel of geen

⁵⁷ Zie voor het volledige antwoord Bijlage vier.

sprake is, een rol spelen. Leeftijd vormt echter als zodanig geen beslissende factor en ook geen afzonderlijk criterium op grond waarvan de officier van justitie een bevel tot afname van DNA bij een veroordeelde achterwege mag laten. Dit geldt ongeacht of er sprake is van jeugdige of een oudere veroordeelde.

2. Betekent uw antwoord dat dit ruimte geeft voor rechters om wel op leeftijd te toetsen?

Ik verwijs u voor het antwoord op deze vraag naar het antwoord dat ik hiervoor op vraag 1 heb gegeven.

3. Werkt de officier van justitie volgens richtlijnen waarin is vastgelegd bij welke leeftijd DNA wel of niet moet worden afgenomen?

Zoals ik in het antwoord op vraag 1 beschreven heb, is de officier van justitie in beginsel wettelijk verplicht van iedere veroordeelde, ongeacht of hij minderjarig of meerderjarig is, DNA te laten afnemen voor het verrichten van DNA-onderzoek, tenzij er sprake is van een van de twee uitzonderingsgronden. Leeftijd is, zoals ik in reactie op uw eerste vraag uiteengezet heb, geen afzonderlijke grond waarvan de officier van justitie afname van DNA bij een veroordeelde achterwege mag laten. Er bestaan dan ook geen richtlijnen waarin is vastgelegd bij welke leeftijd wel of niet DNA van een veroordeelde dient te worden afgenomen.

5.3 Onderzoek V&J naar ongelijkheid in behandeling minderjarigen en meerderjarigen

De staatssecretaris van V&J heeft toegezegd een onderzoek te verrichten naar de vraag of, als gevolg van de Wet DNA-V, vaker DNA wordt afgenomen bij minderjarigen dan bij meerderjarigen omdat minderjarigen meestal vanuit pedagogisch oogpunt een taakstraf krijgen voor delicten waarvoor meerderjarigen veelal een boete krijgen opgelegd. Bij een taakstraf geldt echter dat er wel DNA kan worden afgenomen en opgeslagen in de DNA databank. Bij een geldboete kan dit niet.

Tot op heden heeft de Kinderombudsman nog geen resultaten van dit onderzoek mogen ontvangen en kunnen deze resultaten dus niet worden meegenomen in ons onderzoek.

6. Conclusie

De Kinderombudsman ontving signalen over het afnemen en verwerken van DNA bij minderjarigen op grond van de Wet DNA-V. Deze signalen waren aanleiding voor een onderzoek naar de vraag of de Wet DNA-V in overeenstemming is met het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en in het bijzonder met de artikelen 3, 16 en 40. Hiervoor is gekeken naar wet- en regelgeving, jurisprudentie, literatuur, de visie van de minister van V&J en de kinderrechten.

Uit het voorgaande is gebleken dat in de literatuur strijdigheid wordt gezien met het IVRK. Ook de rechtspraak blijkt het in veel gevallen belangrijk te vinden dat minderjarigen en meerderjarigen niet over één kam worden geschoren. Dit terwijl de Hoge Raad geoordeeld heeft dat er binnen de Wet DNA-V geen ruimte is voor een weging van belangen, ook niet voor minderjarigen. De minister van V&J is van mening dat de Wet DNA-V niet op gespannen voet met het IVRK staat. Hieronder volgen de conclusies met betrekking tot de kinderrechten.

Belangen van het kind

De ruimte die de officier van justitie, en later de rechter, heeft om belangen van de minderjarige af te wegen blijkt zeer beperkt te zijn. De Memorie van Toelichting en de Hoge Raad zijn daar strikt in en de minister van Veiligheid en Justitie bevestigt dit. Dit levert echter strijd op met artikel 3 IVRK, aangezien de uitzonderingen die worden toegestaan door de Hoge Raad en de wettekst, geen ruimte laten voor het afwegen van de belangen van het kind. De beperkte uitzonderingen op de regel dat DNA-afname altijd plaatsvindt en die mogelijk zijn in de zin van artikel 2 lid 1 sub b Wet DNA-V hebben niets te maken met overwegingen die in het belang zijn van het kind. Daarnaast is in de Memorie van Toelichting op de Goedkeuringswet bij het IVRK overwogen dat in geval van een conflict van belangen, de belangen van het kind in de regel dienen te prevaleren. Ook hier lijkt geen ruimte voor te zijn, aangezien het belang van de maatschappij boven het belang van het kind lijkt te staan.

Door de Minister van V&J wordt aangehaald dat het afnemen van DNA alleen geschiedt bij ernstige misdrijven en wordt de ernst van die feiten kennelijk als rechtvaardiging beschouwd voor het afnemen en opnemen van DNA. Afname van DNA geschiedt echter bij alle

misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is en onder dergelijke feiten vallen ook al relatief lichte vergrijpen zoals het ingooien van een ruit (vernietiging) en het verkopen van wiet (zoals Richard, de jongen uit het derde verhaal had gedaan). Het argument dat afname alleen gebeurt bij ernstige feiten gaat derhalve niet zonder meer op. Daarnaast kunnen kinderen soms ernstige feiten plegen, maar dat betekent niet dat hun belangen daardoor per definitie ondergeschikt moeten zijn aan andere. Ook in dat geval verlangt het IVRK een bewuste afweging van belangen.

Eigen strafrecht

Uit artikel 40 van het IVRK, het standpunt van het Comité en de Beijing Rules blijkt dat minderjarigen apart moeten worden berecht met aparte straffen en maatregelen, omdat ze opgroeiende personen zijn die nog volop lerende en in ontwikkeling zijn. Volgens de Wet DNA-V kan er echter niet expliciet rekening worden gehouden met de leeftijd en de ontwikkelingsfase van personen. De Minister van V&J geeft daarnaast in antwoord op de vraag welke rol leeftijd kan spelen bij het bepalen of DNA afgenomen moet worden, weliswaar aan dat uit de uitspraak van de Hoge Raad blijkt dat de leeftijd van de minderjarige onder omstandigheden een rol kan spelen in de vraag of sprake is van een uitzonderingsgrond, maar geeft tevens aan dat het geen afzonderlijke grond kan zijn voor het achterwege blijven van afname en opname in de DNA-databank. De uitspraak van de Hoge Raad noemt dit ook niet expliciet. Sterker nog, de Hoge Raad keurt in zijn uitspraak de maatstaven die de rechtbank Middelburg gebruikt – waaronder leeftijd – af. Eén en ander strookt niet met de kerngedachte van artikel 40 lid 1 IVRK dat er rekening gehouden moet worden met de leeftijd van ieder kind dat een strafbaar feit heeft begaan en hun recht op een eigen, op hen toegesneden strafrecht. Het belang van het laten meewegen van de leeftijd bij individuele zaken is bovendien nog eens bevestigd in de uitspraak van de ABRvS omtrent de beslissing rond een VOG: een dergelijke individuele afweging zou ook bij afname en opname van DNA moeten kunnen.

In dit kader wordt tot slot nog stil gestaan bij de informatievoorziening richting jongeren. Ieder strafrecht verlangt goede en tijdige informatievoorziening, dit geldt nog meer voor jongeren die de gevolgen van hun daden vaak onvoldoende overzien. In dit licht is onverenigbaar dat jongeren pas informatie verkrijgen over de afname van DNA als de officier van justitie het bevel hiervoor uitvaardigt. Dit bevel kan immers vele maanden op zich laten

wachten en door jongeren ervaren worden als een onverwachte, tweede bestraffing als zij hun leven juist net weer op de rails hebben.

Recht op pedagogische behandeling

Volgens het IVRK dient een reactie op criminaliteit bij minderjarigen niet primair te zijn gericht op afstraffen, maar moet er juist ook een pedagogische dimensie aan te pas komen om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van het kind. De behandeling van de minderjarige moet daarom onder andere gericht zijn op reïntegratie in de samenleving. De minderjarige kan door het opslaan van zijn DNA-profiel een bepaalde periode in zijn leven echter niet voorgoed afsluiten en daardoor niet met een schone lei beginnen. De Wet DNA-V is volledig (zonder uitzondering) op minderjarigen van toepassing, maar de resocialisatiegedachte en de focus op heropvoeding, belangrijke pedagogische pijlers, komen op geen enkele manier naar voren in de Wet DNA-V en staan daarmee op gespannen voet met het IVRK.

Recht op bescherming privacy en voorkomen van stigmatisering

De inbreuk op de privacy van het kind dient zo beperkt mogelijk gehouden te worden en dient in verhouding te staan met het doel van de inbreuk ingevolge de artikelen 16 en 40 IVRK. Bovendien dient geen inbreuk op de waardigheid en eigenwaarde van een kind gemaakt te worden. De privacy van minderjarigen is op internationaal niveau sterk beschermd. Dit brengt onder andere met zich mee dat strafrechtelijke gegevens niet zonder meer bewaard kunnen worden nadat iemand achttien jaar is geworden of gebruikt mogen worden als de minderjarige meerderjarig is. De doorwerking van één en ander in de Wet DNA-V is echter marginaal te noemen. De positie van de minderjarige in het jeugdstrafrecht heeft niet geleid tot extra waarborgen tegen een inbreuk op de privacy. De gegevens worden bovendien twintig tot dertig jaar bewaard, dus tot vór nadat iemand achttien jaar is geworden. Daarnaast kan DNA-afname en verwerking een stigmatiserend effect hebben en kan stigmatisering afbreuk doen aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van de minderjarige. Eén en ander is niet in overeenstemming met artikel 16 en 40 IVRK.

Tot slot

Gelet op het voorgaande staat de Wet DNA-V op gespannen voet met de artikelen 3, 16 en 40 IVRK. In het volgende hoofdstuk doet de Kinderombudsman een aantal aanbevelingen die ertoe moeten leiden dat de Nederlandse overheid zijn verplichtingen op grond van het IVRK ten aanzien van deze kinderen nakomt en dat de rechten van minderjarigen die toch DNA moeten afstaan beter gewaarborgd worden.

7. Aanbevelingen

De Kinderombudsman wil de minister van Veiligheid en Justitie graag in overweging geven om de Wet DNA-V te herzien. Op dit moment houdt Nederland in de regelgeving over DNA-afname en verwerking bij minderjarige veroordeelden te weinig rekening met de kwetsbare positie van minderjarigen, hun bijzondere positie in het jeugdstrafrecht en de bescherming die hen is toegekend in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De Kinderombudsman doet daarom naar aanleiding van dit onderzoek de volgende aanbevelingen:

1. Onderscheid tussen minderjarigen en meerderjarigen

Het is van belang dat er op enige manier onderscheid gemaakt kan worden tussen minderjarigen en meerderjarigen. Dit kan bereikt worden door een speciale bepaling voor minderjarigen op te nemen in de wettekst van de Wet DNA-V, waardoor rekening wordt gehouden met de leeftijd van de minderjarige en diens belangen.

2. Inhoudelijke afweging per individu

Aanbevolen wordt om ten aanzien van de minderjarige in de Wet DNA-V vast te leggen dat er een inhoudelijke afweging dient te worden gemaakt waarbij oog is voor verschillende factoren. In deze afweging waarbij bepaald wordt of DNA afgenomen moet worden, dient er oog te zijn voor onder andere de reïntegratie, de ernst van het feit en de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan alsmede de belangen van de minderjarige. Hiermee wordt voorkomen dat DNA afname bij veroordeelde minderjarigen een automatisme blijft.

3. Bezwaar maken tegen afname DNA

Tevens wordt aanbevolen om het mogelijk te maken om bezwaar te maken tegen de afname van DNA in plaats van (enkel) tegen de opname in de databank. Dit bezwaarschrift dient opschortende werking te hebben, zodat niet eerst DNA wordt afgenomen dat later mogelijk weer vernietigd moet worden.

4. Verkorten bewaartermijn

De minister van Veiligheid en Justitie wordt voorts aanbevolen om – voor zover DNA wordt afgenomen bij minderjarigen – de bewaartermijn van het DNA-materiaal te

verkorten. Er kan bijvoorbeeld voor gekozen worden om het DNA in beginsel tot vijf jaar na de adolescentie te bewaren. Een zeer groot deel van de minderjarige criminelen komt namelijk na de adolescentie niet meer met het strafrecht in aanraking.

5. Informatievoorziening

Tenslotte wordt aanbevolen om een redelijke termijn vast te leggen in de wet waarbinnen minderjarigen geïnformeerd worden over de afname van DNA. Voorts zou op minderjarigen toegesneden informatie voorhanden moeten komen waarmee zij geïnformeerd worden over wat afname van DNA en opname in de DNA-databank betekent.

Bijlage 1: Juridische achtergrond

Relevante bepalingen uit het Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 3 Belang van het kind

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 16 Recht op bescherming van privacy

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft het recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 40 Jeugdstrafrecht

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

a. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;

b. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

(iii) dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

(iv) dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

(v) indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die diensgevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

(vi) dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;

(vii) dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

a. de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

b. de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbaar feit.

Relevante bepalingen uit de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

Artikel 1

1. In deze wet wordt verstaan onder:

a. DNA-onderzoek: onderzoek van celmateriaal dat slechts is gericht op het vergelijken van DNA-profielen;

b. verwerken: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, onder b, van de Wet bescherming persoonsgegevens;

c. veroordeelde: een persoon die al dan niet onherroepelijk is veroordeeld tot een straf als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onder a, onderdeel 1° of 3°, van het Wetboek van Strafrecht, een straf als bedoeld in artikel 77h, eerste lid, onder a, van dat wetboek, voorzover het de jeugddetentie of taakstraf betreft, of een straf als bedoeld in artikel 6, onder a, van het Wetboek van Militair Strafrecht dan wel tot een maatregel als bedoeld in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht;

d. opsporingsambtenaar: een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder a, van de Politiewet 1993, een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder b, van die wet, voorzover deze is aangesteld voor de uitvoering van taken op het terrein van de technische recherche, of een militair van de Koninklijke marechaussee als bedoeld in artikel 141, onder c, van het Wetboek van Strafvordering.

2. Met een veroordeelde als bedoeld in het eerste lid, onder c, wordt voor de toepassing van deze wet gelijkgesteld een persoon die op grond van artikel 39 van het Wetboek van Strafrecht is ontslagen van alle rechtsvervolging en aan wie tevens een maatregel als voorzien in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht is opgelegd, alsmede een persoon aan wie bij onherroepelijke strafbeschikking een taakstraf is opgelegd.

Artikel 2

1. De officier van justitie bij de rechtbank die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de officier van justitie die de strafbeschikking heeft uitgevaardigd, beveelt dat van een veroordeelde wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, celmateriaal zal worden afgenomen ten behoeve van het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, tenzij:

a. van deze persoon reeds een DNA-profiel is verwerkt overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering of de Wet bescherming persoonsgegevens;

b. redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde.

2. Indien het DNA-profiel van een persoon dat is verwerkt overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering, zou moeten worden vernietigd, blijft het niettemin verwerkt op grond van het eerste lid, aanhef, indien de persoon is veroordeeld wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van dat wetboek en de officier van justitie heeft geoordeeld dat het redelijkerwijs aannemelijk is dat het verwerken van zijn DNA-profiel van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Het bevel van de officier van justitie, bedoeld in het eerste lid, aanhef, blijft in dat geval achterwege.

3. Het bevel, de tenuitvoerlegging dan wel de verdere tenuitvoerlegging van het bevel kan achterwege blijven indien zich naar het oordeel van de officier van justitie zwaarwegende redenen voordoen het DNA-onderzoek aan ander celmateriaal van de veroordeelde dan afgenomen celmateriaal te laten plaatsvinden.

4. De officier van justitie die het bevel heeft gegeven, benoemt een deskundige, verbonden aan een van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen laboratoria, met de opdracht een DNA-onderzoek te verrichten en hem een met redenen omkleed verslag uit te brengen.

5. De officier van justitie geeft de veroordeelde schriftelijk kennis van de uitslag van het DNA-onderzoek indien zijn DNA-profiel overeenkomt met een ander verwerkt DNA-profiel en het belang van het onderzoek dat toelaat.

6. DNA-profielen worden slechts verwerkt voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten en de vaststelling van de identiteit van een lijk. Bij of

krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld voor het verwerken van DNA-profielen en celmateriaal.

7. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden over de wijze van uitvoering van het derde en vierde lid nadere regels gesteld.

Artikel 5

1. Het bevel, bedoeld in artikel 2, eerste lid, aanhef, wordt ten uitvoer gelegd door afname van wangslimvlies. Indien afname van wangslimvlies om bijzondere geneeskundige redenen of vanwege het verzet van de veroordeelde onwenselijk is dan wel geen geschikt celmateriaal oplevert, wordt bloed afgenomen of worden haarwortels afgenomen, zo nodig met behulp van de sterke arm of, voorzover de veroordeelde in een inrichting, niet zijnde een psychiatrisch ziekenhuis, verblijft, de functionaris, bedoeld in artikel 1, onder d, van de Penitentiaire beginselenwet, artikel 1, onder h, van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden of artikel 1, onder i, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen.

2. Het celmateriaal wordt door een arts of een verpleegkundige afgenomen. In bij algemene maatregel van bestuur te bepalen gevallen kan het celmateriaal worden afgenomen door een persoon die voldoet aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen eisen.

3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden over de wijze van uitvoering van dit artikel nadere regels gesteld.

Artikel 7

1. De veroordeelde kan tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, binnen veertien dagen na de dag waarop zijn celmateriaal is afgenomen onderscheidenlijk de dag waarop de mededeling, bedoeld in artikel 6, derde lid, is betekend, een bezwaarschrift indienen bij de rechtbank die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de rechtbank in het arrondissement waar tegen de strafbeschikking verzet had kunnen worden gedaan. De zesde afdeling van Titel I van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafvordering is van overeenkomstige toepassing.

2. Het bezwaarschrift is met redenen omkleed.

3. De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk.

4. Zolang tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel een bezwaarschrift kan worden ingediend en zolang een ingediend bezwaarschrift niet is ingetrokken of daarop niet is beslist, wordt op basis van het celmateriaal van de veroordeelde geen DNA-profiel bepaald.

5. Indien de rechtbank het bezwaarschrift gegrond verklaart, beveelt zij de officier van justitie ervoor zorg te dragen dat het celmateriaal van de veroordeelde terstond wordt vernietigd.

Relevante bepalingen uit de Beijing Rules

1. Fundamental perspectives

1.4 Juvenile justice shall be conceived as an integral part of the national development process of each country, within a comprehensive framework of social justice for all juveniles, thus, at the same time, contributing to the protection of the young and the maintenance of a peaceful order in society.

5. Aims of juvenile justice

5. 1 The juvenile justice system shall emphasize the well-being of the juvenile and shall ensure that any reaction to juvenile offenders shall always be in proportion to the circumstances of both the offenders and the offence.

Commentary

Rule 5 refers to two of the most important objectives of juvenile justice. The first objective is the promotion of the well-being of the juvenile. This is the main focus of those legal systems in which juvenile offenders are dealt with by family courts or administrative authorities, but the well-being of the juvenile should also be emphasized in legal systems that follow the criminal court model, thus contributing to the avoidance of merely punitive sanctions. (See also rule 14.) The second objective is "the principle of proportionality". This principle is well-known as an instrument for curbing punitive sanctions, mostly expressed in terms of just deserts in relation to the gravity of the offence. The response to young offenders should be based on the consideration not only of the gravity of the offence but also of personal circumstances. The individual circumstances of the offender (for example social status, family situation, the harm caused by the offence or other factors affecting personal circumstances) should influence the proportionality of the reactions (for example by having regard to the offender's endeavour to indemnify the victim or to her or his willingness to turn to wholesome and useful life). By the same token, reactions aiming to ensure the welfare of the young offender may go beyond necessity and therefore infringe upon the fundamental rights of the young individual, as has been observed in some juvenile justice systems. Here, too, the proportionality of the reaction to the circumstances of both the offender and the offence,

including the victim, should be safeguarded. In essence, rule 5 calls for no less and no more than a fair reaction in any given cases of juvenile delinquency and crime. The issues combined in the rule may help to stimulate development in both regards: new and innovative types of reactions are as desirable as precautions against any undue widening of the net of formal social control over juveniles.

8. Protection of privacy

8.1 The juvenile's right to privacy shall be respected at all stages in order to avoid harm being caused to her or him by undue publicity or by the process of labelling.

8.2 In principle, no information that may lead to the identification of a juvenile offender shall be published.

Commentary

Rule 8 stresses the importance of the protection of the juvenile's right to privacy. Young persons are particularly susceptible to stigmatization. Criminological research into labelling processes has provided evidence of the detrimental effects (of different kinds) resulting from the permanent identification of young persons as "delinquent" or "criminal".

Rule 8 stresses the importance of protecting the juvenile from the adverse effects that may result from the publication in the mass media of information about the case (for example the names of young offenders, alleged or convicted). The interest of the individual should be protected and upheld, at least in principle. (The general contents of rule 8 are further specified in rule 2 1.)

21. Records

21.1 Records of juvenile offenders shall be kept strictly confidential and closed to third parties. Access to such records shall be limited to persons directly concerned with the disposition of the case at hand or other duly authorized persons.

21.2 Records of juvenile offenders shall not be used in adult proceedings in subsequent cases involving the same offender.

Commentary

The rule attempts to achieve a balance between conflicting interests connected with records or files: those of the police, prosecution and other authorities in improving control versus the interests of the juvenile offender. (See also rule 8.) "Other duly authorized persons" would

generally include, among others, researchers.

Relevante bepalingen uit de Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice

III. Fundamental principles

B. Best interests of the child

1. Member states should guarantee the effective implementation of the right of children to have their best interests be a primary consideration in all matters involving or affecting them.
2. In assessing the best interests of the involved or affected children:
 - a. their views and opinions should be given due weight;
 - b. all other rights of the child, such as the right to dignity, liberty and equal treatment should be respected at all times;
 - c. a comprehensive approach should be adopted by all relevant authorities so as to take due account of all interests at stake, including psychological and physical well-being and legal, social and economic interests of the child.
3. The best interests of all children involved in the same procedure or case should be separately assessed and balanced with a view to reconciling possible conflicting interests of the children.
4. While the judicial authorities have the ultimate competence and responsibility for making the final decisions, member states should make, where necessary, concerted efforts to establish multidisciplinary approaches with the objective of assessing the best interests of children in procedures involving them.

IV. Child-friendly justice before, during and after judicial proceedings

2. Protection of private and family life

6. The privacy and personal data of children who are or have been involved in judicial or non-judicial proceedings and other interventions should be protected in accordance with national law. This generally implies that no information or personal data may be made available or published, particularly in the media, which could reveal or indirectly enable the disclosure of the child's identity, including image, detailed descriptions of the child or the child's family, names or addresses, audio and video records, etc.

B. Child-friendly justice before judicial proceedings

24. Alternatives to judicial proceedings such as mediation, diversion (of judicial mechanisms) and alternative dispute resolution should be encouraged whenever these may best serve the child's best interests. The preliminary use of such alternatives should not be used as an obstacle to the child's access to justice.

25. Children should be thoroughly informed and consulted on the opportunity to have recourse to either a court proceeding or alternatives outside court settings. This information should also explain the possible consequences of each option. Based on adequate information, both legal and otherwise, a choice should be available to use either court procedures or alternatives for these proceedings whenever they exist. Children should be given the opportunity to obtain legal advice and other assistance in determining the appropriateness and desirability of the proposed alternatives. In making this decision, the views of the child should be taken into account.

26. Alternatives to court proceedings should guarantee an equivalent level of legal safeguards. Respect for children's rights as described in these guidelines and in all relevant legal instruments on the rights of the child should be guaranteed to the same extent in both in-court and out-of-court proceedings.

Relevante bepaling uit het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

Artikel 24 Rechten van het kind

1. Kinderen hebben recht op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn. Zij mogen vrijelijk hun mening uiten. Aan hun mening in aangelegenheden die hen betreffen wordt passend belang gehecht in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid.
2. Bij alle handelingen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden verricht door overheidsinstanties of particuliere instellingen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
3. Ieder kind heeft er recht op regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.

Bijlage 2 Geraadpleegde bronnen

Van der Beek 2011

C.P. van der Beek, *Jaarverslag 2011. DNA-databank voor Strafzaken*, Den Haag: NFI 2012.

Bruning & Berger 2008

M. Bruning & M. Berger, 'Recht op privacy van minderjarige delinquenten – over justitiële documentatie en DNA-afname bij jeugdigen', *Strafblad* 2008, 2, p. 192-194.

Ingelse 2008

H.C. Ingelse, 'DNA-afname bij veroordeelde minderjarigen: moet dat zomaar mogen?', *FJR* 2008, 88, p. 208-214.

Knoppers 2007

P.G. Knoppers, 'DNA-onderzoek bij veroordeelden: waar ligt de grens?', *DD* 2007, 3, p. 276-295.

Moerman 2010

D. Moerman, 'DNA-afname bij jeugdigen: noodzakelijk in een democratische samenleving?', *Proces* 2010, 3, p. 165-176.

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming 2011

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Het jeugdstrafproces: toekomstbestendig!*, Den Haag: 2011.

Sabahoglu e.a. 2012

A. Sabahoglu e.a., *Kinderrechten in Nederland 2008-2012. De vierde ngo-rapportage van het Kinderrechtencollectief aan het VN-Kinderrechtencomité*, Leiden: Het Kinderrechtencollectief 2012.

Bijlage 3: Relevante jurisprudentie

Uitspraken voor Hoge Raad 13 mei 2008

Aantal uitspraken waarbij het bezwaar tegen opname van het DNA-profiel gegrond verklaard werd, onder ander in verband met artikel 3 lid 1 en artikel 40 lid 1 van dit verdrag:

- Rb. Middelburg 29 juni 2005, LJV AU2266;
- Rb. Groningen 25 januari 2006, LJV AV0355;
- Rb. Maastricht 7 februari 2006, LJV AX9207;
- Rb. Amsterdam 14 februari 2006, LJV AV1630;
- Rb. Amsterdam 14 februari 2006, LJV AV1668;
- Rb. Middelburg 15 februari 2006, parketnr. 12/707031-05;
- Rb. Almelo 8 maart 2006, NbSr 2006, 214;
- Rb. Arnhem 11 april 2006, LJV AX9189;
- Rb. Almelo 3 mei 2006, NbSr 2006, 292;
- Rb. Arnhem 9 mei 2006, LJV AY3402;
- Rb. Almelo 6 december 2006, LJV AZ8285;
- Rb. Groningen 10 januari 2007, LJV AZ8270.

Aantal uitspraken waarbij het bezwaar ongegrond verklaard werd:

- Rb. Amsterdam 14 februari 2006, LJV AV1664;
- Rb. Amsterdam 14 februari 2006, LJV AV1627;
- Rb. Middelburg 05 april 2006, LJV AX9174;
- Rb. Leeuwarden 3 juli 2006, LJV AY0092;
- Rb. Breda 09 december 2005, LJV AU7684;
- Rb. Breda 24 november 2006, LJV AZ3394;
- Rb. Rotterdam 17 november 2005, LJV AU7070.

Uitspraken na Hoge Raad 13 mei 2008

Aantal uitspraken van rechtbanken conform de uitspraak van de Hoge Raad

- Rb. Arnhem 20 januari 2009, LJN BH1208;
- Rb. Haarlem 10 december 2009, LJN BK6966;
- Rb. Roermond 4 april 2012, LJN BW0924.

Aantal uitspraken van rechtbanken die de strikte zienswijze van de Hoge Raad niet overnemen:

- Rb. Amsterdam 27 juni 2008, LJN BD6519;
- Rb. 's-Hertogenbosch 14 november 2008, LJN BG4917;
- Rb. Maastricht 24 februari 2009, LJN BH4137;
- Rb. Dordrecht 10 juni 2009, LJN BJ1430;
- Rb. Alkmaar 20 juli 2009, LJN BJ7302;
- Rb. Middelburg 22 juni 2010, parketnr. 12/707044-09;
- Rb. Roermond 9 februari 2011, LJN BP4829;
- Rb. Roermond 11 mei 2011, LJN BQ4277;
- Rb. Breda 17 oktober 2011, NbSr 2011, 349.
- Rb. Roermond 23 januari 2013, LJN BZ0432.

Uitspraak ABRvS

- ABRvS 5 september 2012, LJN BX6537.

Uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

- EHRM 7 december 2006, LJN BA0291 (Van der Velden/Nederland; RvdW 2007, 292);
- EHRM 4 december 2008, EHRC 30562/04, 30566/04, m.nt. Koops (S. en Marper/Verenigd Koninkrijk);
- EHRM 20 januari 2009, NJ 2009, 411.

Bijlage 4: Volledige weergave van vragen en antwoorden aan minister van V&J

Bij brief van 16 mei 2012 zijn aan de minister de volgende vragen gesteld en zijn daarop bij brief van 27 juni 2012 de volgende antwoorden gegeven:

1. Kunt u toelichten welke belangenafweging is gemaakt ten aanzien van de kinderrechten bij de totstandkoming van de Wet DNA-V?

In de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden zijn de voorwaarden waaronder veroordeelden onder dwang celmateriaal moeten afstaan, voor minderjarigen en meerderjarigen gelijk. Daarmee is aangesloten bij de regeling uit het Wetboek van Strafvordering. Van minderjarige verdachten wordt, evenals dit het geval is bij meerderjarige verdachten indien aan de voorwaarden uit het Wetboek van Strafvordering (zie de artikelen 151b, eerste lid, en 195d, eerste lid) is voldaan, celmateriaal afgenomen. Het uit dit celmateriaal verkregen DNA-profiel wordt opgenomen in de DNA-databank en vergeleken met de andere DNA-profielen die in die databank zijn verwerkt.

Uit het feit dat de wetgever bij de totstandkoming van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden bewust ervoor gekozen heeft geen onderscheid te maken tussen meerderjarige en minderjarige veroordeelden, kan worden afgeleid dat de wetgever geoordeeld heeft dat de kinderrechten die zijn verwoord in het IVRK zich niet verzetten tegen het afnemen van celmateriaal bij minderjarige veroordeelden en het verwerken van hun DNA-profiel in de DNA-databank. Dat komt ook tot uitdrukking in reactie op vragen van de Tweede Kamer (vgl. Kamerstukken II 2005/06, 26271, nr. 36, blz. 15-16 en Aanhangsel Handelingen II 2005/06, nr. 1401).

2. Op welke manier is volgens u nu gewaarborgd dat de belangen van kinderen de primaire overweging vormen in het afnemen en verwerken van het DNA en dat er systematisch een afweging wordt gemaakt over de invloed van de beslissing op de rechten van het kind?

Artikel 3, eerste lid, van het IVRK bepaalt dat bij alle maatregelen die kinderen raken, de belangen van het kind de eerste overweging vormen. In de doelstelling van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (die is het voorkomen, opsporen, vervolgen en berechten van strafbare feiten) zijn ook de belangen van de minderjarige veroordeelden verdisconteerd. Om

ervoor te kunnen zorgen dat zij hun leven een positieve wending kunnen geven nadat zij op het criminele pad terecht zijn gekomen, is het van belang dat door hen gepleegde of mogelijk in de toekomst te plegen misdrijven op adequate wijze kunnen worden opgehelderd. Het verwerken van hun DNA-profiel in de DNA-databank kan daarbij behulpzaam zijn. DNA-onderzoek heeft inmiddels bewezen een effectief middel te zijn voor de oplossing van vooral geweld- en zedenmisdrijven en inbraken. Delicten die ook door jeugdigen worden gepleegd. Daarnaast kan de wetenschap dat hun DNA-profiel gedurende een bepaalde termijn wordt bewaard, hen weerhouden opnieuw strafbare feiten te plegen en ook andere minderjarigen helpen op het rechte pad te blijven. In die zin is het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van minderjarige veroordeelden te beschouwen als een voorziening die gericht is op gedragsverandering en heropvoeding van minderjarigen en niet tegen hen gericht of louter in het belang van de strafrechtsketen, zoals wel wordt verondersteld.

3. Hoe verhoudt het feit dat de procedure van DNA-afname en verwerking een standaardprocedure is zonder dat er telkens een zorgvuldige belangenafweging is, zich met het IVRK? Hierbij wordt dus geen rekening gehouden met de ernst van het delict, de leeftijd van de minderjarige en de kans op recidive.

Anders dan in deze vraag wordt gesuggereerd, vraagt de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van de officier van justitie om een zorgvuldige afweging, voordat hij een bevel tot afname van celmateriaal bij een minderjarige veroordeelde geeft. Op grond van artikel 2, eerste lid, onder b, van die wet dient de officier van justitie namelijk na te gaan of het "redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van betrokkene". Bij het bepalen of van een van deze twee situaties sprake is, kan de leeftijd van de veroordeelde waarop het misdrijf is gepleegd, een rol spelen. Over deze uitzonderingsgrond oordeelt het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) in de zaak van der Velden tegen Nederland (EHRM 7 december 2006, appl.nr. 29514/05): "Neither is it unreasonable for any exceptions to the general rule which are nevertheless perceived as necessary to be phrased as narrowly as possible in order to avoid uncertainty."

De in artikel 2, eerste lid, onder b, opgenomen uitzonderingsgrond verlangt van de officier van justitie een beoordeling van de relevantie van het afnemen van celmateriaal ten behoeve

van het bepalen en verwerken van het DNA-profiel in de DNA-databank voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde en een toets of een bevel tot afname van celmateriaal proportioneel is. Indien aannemelijk is dat geen opsporingsbelang of enig relevant recidivegevaar aanwezig is, zal de officier van justitie een dergelijk bevel achterwege laten.

Verder ligt in de systematiek van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden besloten dat het afnemen van celmateriaal ten behoeven van een DNA-onderzoek alleen geschiedt bij ernstige misdrijven. Als ernstige misdrijven zijn in de wet alle misdrijven aangemerkt waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is. Met de grens van voorlopige hechtenis is aangesloten bij de sinds jaar en dag gangbare, in het Wetboek van Strafvordering vastgelegde onderscheiding van strafbare feiten in meer en minder ernstige. Alle misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is, kunnen - in abstracto - als ernstige misdrijven worden aangemerkt. De zwaarte van deze misdrijven rechtvaardigt het DNA-profiel van de minderjarige veroordeelde te bepalen en te verwerken, tenzij een van de twee hierboven aangehaalde uitzonderingssituaties zich voordoet of het DNA-profiel van betrokkene al in het voorbereidend onderzoek in de DNA-databank is verwerkt. Het EHRM heeft zich in recente jurisprudentie positief over deze grens uitgelaten. In de zaak *W. tegen Nederland* (EHRM 20 januari 2009, nr. 20689/08; NJ 2009, 411) oordeelde het EHRM dat het DNA-onderzoek op basis van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden bij de betreffende minderjarige veroordeelde geen schending opleverde van artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van der rechten van de mens (EVRM), omdat deze wet onder meer de afname van celmateriaal heeft beperkt tot "persons convicted of an offence of a certain gravity".

4. Hoe verhouden de marginale toetsingsmogelijkheden van de rechter en het feit dat beroep pas mogelijk is tegen verwerking en niet tegen afname van DNA zich ten opzichte van het IVRK?

Op grond van artikel 7 van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden kan de minderjarige veroordeelde tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel in de DNA-databank een bezwaarschrift indienen bij de rechtbank. Zolang een ingediend bezwaarschrift niet is ingetrokken of de rechtbank daarop niet heeft beslist, mag op basis van het celmateriaal van de minderjarige veroordeelde geen DNA-profiel worden bepaald en verwerkt in de DNA-databank en kan zijn DNA-profiel dus ook niet worden vergeleken met de DNA-profielen van onopgeloste misdrijven.

De bezwaarschriftprocedure biedt de veroordeelde de gelegenheid de rechtmatigheid en de noodzaak van de afname van zijn celmateriaal bij de rechter ter discussie te stellen. De rechtbank bij wie het bezwaarschrift is ingediend, heeft tot taak deze aspecten ten volle te toetsen en te beoordelen of de officier van justitie artikel 2, eerste lid van die wet juist heeft toegepast. Indien de rechter vaststelt dat celmateriaal voor DNA-onderzoek is afgenomen na veroordeling voor een misdrijf waarbij voorlopige hechtenis niet is toegelaten, of in een geval waarin DNA-onderzoek niet noodzakelijk is gelet op artikel 2, eerste lid, dan zal hij de officier van justitie bevelen ervoor zorg te dragen dat het DNA van de veroordeelde terstond wordt vernietigd. Gelet op het voorgaande en gelet op hetgeen voor de veroordeelde bij de loutere afname van DNA op het spel staat, verhoudt de bezwaarschriftprocedure zich naar mijn mening met artikel 40 van het IVRK en artikel 13 van het EVRM en kan deze voorziening worden beschouwd als waarborg voor proportionele toepassing van DNA-onderzoek bij zowel minderjarige als meerderjarige veroordeelden.

5. Daar waar volwassenen door de rechter vaak een boete krijgen opgelegd, krijgen minderjarigen vaak een taakstraf. Omdat de boete niet onder de Wet DNA-V valt en de taakstraf wel, kan dit betekenen dat minderjarigen vaker DNA moeten afstaan dan volwassenen. Wat is uw reactie op dit effect, mede in het licht van het IVRK?

In reactie op het advies "Het jeugdstrafproces: toekomstbestendig?" van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming van 14 maart 2011 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aangegeven dat de in vraag 5 verwoorde mogelijke ongelijkheid in behandeling tussen minderjarigen meerderjarigen niet bij de totstandkoming van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden is voorzien. De Staatssecretaris heeft aan de Tweede Kamer toegezegd te laten onderzoeken of dit –onbedoelde- effect van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden zich in de praktijk voordoet en indien dat het geval is, te bezien welke consequenties daaraan dienen te worden verbonden. In vervolg daarop heeft hij onlangs, in reactie op de vragen 3 en 4 van het Kamerlid Recourt over DNA-afname bij jongeren (Zie aanhangsel Handelingen II 2011/12, nr. 2571), toegezegd dat de Tweede Kamer voor het zomerreces nader daarover geïnformeerd zal worden. Ik zeg u in reactie op vraag 5 toe dat, zodra de brief aan de Tweede Kamer is verzonden, een afschrift daarvan aan u zal worden gezonden.

6. Hoe is de informatiepositie van de minderjarige geregeld als er DNA afgenomen gaat worden? Op welk moment en op welke manier in het proces wordt deze hiervan op de hoogte gesteld?

De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden regelt niet op welk moment de minderjarige veroordeelde op de hoogte wordt gesteld van de beslissing van de officier van justitie dat bij hem celmateriaal voor DNA-onderzoek zal worden afgenomen. Blijkens de totstandkomingsgeschiedenis van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden is het de bedoeling van de wetgever geweest dat de officier van justitie zo spoedig mogelijk na de veroordeling wegens een voorlopig-hechtenis-misdrijf het bevel tot afname van celmateriaal voor DNA-onderzoek geeft, tenzij zich uiteraard naar zijn oordeel een van de uitzonderingsgronden van artikel 2, eerste lid, van die wet zich voordoet (zie Kamerstukken II 2002/03, 28 685, nr. 3, blz. 13). In die gevallen blijft het bevel achterwege.

Artikel 3 van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden schrijft wel voor op welke manier de minderjarige op de hoogte moet worden gesteld van het bevel van de officier van justitie dat bij hem celmateriaal voor DNA-onderzoek zal worden afgenomen. Volgens het vijfde lid moet het bevel aan de minderjarige veroordeelde worden betekend overeenkomstig de uitreikingsregels van artikel 588, eerste lid, onderdeel b, tweede en derde lid, van het Wetboek van Strafvordering. Het bevel bevat onder meer de plaats waar en de datum en het tijdstip waarop het bevel ten uitvoer zal worden gelegd. Bij het bevel wordt altijd een brochure gevoegd waarin uitleg en achtergrondinformatie over de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden wordt gegeven en de rechten en de plichten van de veroordeelde worden beschreven.

Indien de minderjarige veroordeelde zijn straf of maatregel in een inrichting ondergaat, is het gebruikelijk dat een medewerker van de inrichting de minderjarige het bevel van de officier van justitie persoonlijk overhandigt en hem tegelijkertijd de informatiebrochure geeft. Zo nodig bespreekt de medewerker de brochure ook met de minderjarige veroordeelde. Deze medewerker wijst hem doorgaans ook op de mogelijkheid van bijstand door een raadsman in het geval hij bezwaar wil maken tegen het verwerken van zijn DNA-profiel in de DNA-databank.

Alhoewel de wet daartoe niet verplicht, worden de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige en zijn raadsman door middel van een afschrift van het bevel op de hoogte gesteld van de voorgenomen afname van celmateriaal bij de minderjarige. Bij dat

bevel ontvangen zij ook de informatiebrochure opdat zij de minderjarige met raad en daad tot steun kunnen zijn.

7. De jongere gaf aan dat hij door de DNA-afname en verwerking zich in zijn privacy aangetast voelde en dat het niet in verhouding stond tot het doel van de inbreuk. Kunt u hierop reageren?

Artikel 16 van het IVRK regelt het recht van een minderjarige op bescherming tegen willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam. Het recht van een minderjarige op bescherming van zijn privacy is ook opgenomen in artikel 40 van het IVRK. Dit artikel is een van de kernartikelen van het IVRK en verlangt in het eerste en tweede lid dat het recht op bescherming van de privacy van iedere minderjarige die wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit, wordt gerespecteerd.

Het recht op bescherming van de privacy van de minderjarige dat in de artikelen 16 en 40 is verdisconteerd, dient de overheid in alle situaties te respecteren, maar is niet absoluut. Inbreuk daarop mag de overheid maken zolang die inbreuk niet willekeurig of onrechtmatig is. Om te beoordelen of een wettelijke regeling die een inbreuk op het recht op bescherming van de privacy maakt, aan die voorwaarde voldoet, is het van belang te toetsen of de inbreuk voldoet aan artikel 10 van de Grondwet, artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM) en artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). Tijdens de totstandkoming van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden is het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van veroordeelden, ongeacht of zij minderjarig of meerderjarig zijn, in overeenstemming geoordeeld met de vereisten die deze bepalingen aan een inbreuk op het recht op bescherming van de privacy stelt (vgl. paragraaf 6 van de memorie van toelichting bij het voorstel van Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden; Kamerstukken II 2002-2003, 28 685, nr. 3).

Steun voor deze opvatting kan worden gevonden in de jurisprudentie van het EHRM. In de eerdergenoemde zaak Van der Velden tegen Nederland oordeelde het EHRM dat de afname bij de veroordeelde die zich tot het EHRM had gewend, niet in strijd was met artikel 8 EVRM. "The Court does not consider it unreasonable for the obligation to undergo DNA testing to be imposed on all persons who have been convicted of offences of a certain seriousness. Neither is it unreasonable for any exceptions to the general rule which are

nevertheless perceived as necessary to be phrased as narrowly as possible in order to avoid uncertainty. Finally, the Court is of the view that the measures can be said to be "necessary in a democratic society". In this context it notes in the first place that there can be no doubt about the substantial contribution which DNA records have made to law enforcement in recent years. Secondly, it is to be noted that while the interference at issue was relatively slight, the applicant may also reap a certain benefit from the inclusion of his DNA profile in the national database in that he may thereby be rapidly eliminated from the list of persons suspected of crimes in the investigation of which material containing DNA has been found."

In de eerder genoemde zaak *W. tegen Nederland* kwam het EHRM tot hetzelfde oordeel als in de zaak *Van der Velden tegen Nederland*. Het feit dat de zaak *W. tegen Nederland* betrekking had op een minderjarige veroordeelde, gaf het EHRM geen aanleiding een ander oordeel te vellen. Bij zijn oordeel speelde een rol dat alleen maar celmateriaal kan worden afgenomen van veroordeelden wegens misdrijven van een zekere zwaarte en dat het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken dat regels ter uitwerking van deze wet bevat, goede waarborgen biedt tegen oneindige en ongedifferentieerde opslag van de DNA-profielen en het celmateriaal en dat dit DNA materiaal anoniem en gecodeerd wordt opgeslagen en de betrokken minderjarige slechts met zijn opgeslagen DNA-profiel wordt geconfronteerd als hij eerder al een strafbaar feit heeft gepleegd of in de toekomst een strafbaar feit zal plegen.

8. De jongere ontving pas een jaar na het delict een brief om DNA af te staan. Dit was een schok voor hem. Betrokkene heeft de DNA-afname ervaren alsof hij opnieuw veroordeeld en bestraft werd. Uit het gesprek met de jongere blijkt dat hij de afname en verwerking als zeer stigmatiserend heeft ervaren. Dit kan een goede en snelle reïntegratie en de ontwikkeling tot een volwaardig deelnemer van de maatschappij in de weg staan. Kunt u hierop reageren, mede in het licht van het IVRK?

Zoals ik in antwoord op vraag 6 heb aangegeven, is het blijkens de totstandkomingsgeschiedenis van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden de bedoeling van de wetgever geweest dat de officier van justitie zo spoedig mogelijk na de veroordeling wegens een voorlopig-hechtenis-misdrijf het bevel tot afname van celmateriaal voor DNA-onderzoek geeft, tenzij zich uiteraard naar zijn oordeel een van de uitzonderingsgronden van artikel 2, eerste lid, van die wet zich voordoet (zie Kamerstukken II 2002/03, 28 685, nr. 3, blz. 13). In die gevallen blijft het bevel achterwege. In de praktijk streeft de officier van justitie ernaar om het bevel tot afname van celmateriaal zo snel mogelijk na een veroordeling

aan de veroordeelde te betekenen. De termijn waarbinnen een officier van justitie een bevel kan uitvoeren, wordt hoofdzakelijk bepaald door het tempo waarbinnen de rechtbank het vonnis opstelt en de beschikbaarheid van een afnamespreekuur bij de politie.

Of in het onderhavige geval de minderjarige het bevel binnen de gebruikelijke termijn heeft ontvangen, kan ik op basis van de informatie die u heeft verstrekt, niet beoordelen. Om die reden kan ik ook niet beoordelen of de termijn waarbinnen het bevel is uitgevaardigd, afwijkt van de gebruikelijke termijn.

Uit uw inleiding bij deze vraag begrijp ik dat de jongere de afname van zijn celmateriaal en de verwerking van zijn DNA-profiel als straf en zeer stigmatiserend heeft ervaren. Het feit dat de jongere dit als zodanig heeft ervaren, is naar mijn mening op zichzelf onvoldoende om het DNA onderzoek als een straf en een stigmatiserend instrument te kenschetsen. Het bepalen en verwerken van het daaruit verkregen DNA-profiel in de DNA-databank kan niet als straf in de zin van artikel 7 EVRM worden aangemerkt vanwege de betrekkelijk geringe ernst van het DNA-onderzoek en het niet-punitieve oogmerk daarvan (zie Kamerstukken II 2002/03, 28 685, nr. 3, blz. 17-19) en levert voor het overige ook geen strijd op met het EVRM. Steun voor deze opvatting vind ik in de eerder aangehaalde zaak Van der Velden tegen Nederland. Het EHRM was in die zaak van oordeel dat het afnemen van celmateriaal van een veroordeelde wegens een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is, niet als een straf in de zin van artikel 7 van het EVRM kan worden beschouwd.

Verder ben ik van mening dat van het verwerken van de DNA-profielen en het celmateriaal van minderjarige veroordeelden geen stigmatiserende werking uitgaat en dat dit geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind of de herintegratie van het kind in de samenleving in de weg staat. De minderjarige wordt na het opnemen van zijn DNA-profiel in de DNA-databank niet meer met zijn DNA-profiel geconfronteerd, tenzij het op enig moment bijdraagt aan de oplossing van een door hem gepleegd strafbaar feit. Bovendien wordt het DNA-materiaal van de jongere gecodeerd en anoniem opgeslagen en is de informatie over het feit dat zijn DNA-materiaal opgeslagen is, niet openbaar, maar alleen toegankelijk voor die partijen of functionarissen in de strafrechtssketen die daartoe op grond van artikel 4, tweede lid, van het Besluit identiteitsvaststelling verdachten en veroordeelden gemachtigd zijn. Op grond van het voorgaande levert het afnemen van zijn celmateriaal en het verwerken van zijn DNA-profiel naar mijn mening dan ook geen strijd op met artikel 40 van het IVRK waarin deze beginselen zijn verankerd. In dat standpunt voel ik mij gesteund door de eerder aangehaalde zaak W. tegen Nederland.

9. Hoe ziet u de bewaartermijn van DNA van 20 tot 30 jaar in het licht van het IVRK?

Ik acht de bewaartermijnen van de DNA-profielen en celmateriaal, zoals neergelegd in de artikelen 16 tot en met 18 van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, ook voor minderjarige veroordeelden adequaat. Het IVRK geeft mij geen aanleiding mijn mening daarover te heroverwegen. Voor de overwegingen die aan mijn opvatting ten grondslag liggen, verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 7. In mijn antwoord voel ik mij gesterkt door de in dat antwoord behandelde jurisprudentie van het EHRM.

10. Bent u voornemens om de Wet DNA-V op één of meer van de in deze brief aan de orde gekomen onderwerpen aan te passen voor minderjarigen? Op dit moment wordt er door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Graag willen wij u verzoeken de onderwerpen die wij in deze brief hebben aangekaart te betrekken bij dit lopende onderzoek.

De onderwerpen die u in uw vragen heeft aangekaart, hebben vooral betrekking op de verhouding tussen de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden en het IVRK. Deze onderwerpen vormen geen onderdeel van het thans lopende onderzoek van het WODC naar de effectiviteit van die wet. Ik zie, gelet op mijn hiervoor gegeven antwoorden, geen aanleiding om de reikwijdte van dat onderzoek met deze onderwerpen uit te breiden.

Op uw vraag of ik voornemens ben de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden aan te passen, verwijs ik u naar mijn antwoord op vraag 5.

5.2 Vragenronde 2

Bij brief van 9 juli 2012 heeft de Kinderombudsman hierop de volgende aanvullende vragen gesteld en zijn daarop per brief van 7 november 2012 de volgende antwoorden gegeven:

1. Kunt u toelichten hoe het meenemen van de leeftijd van de veroordeelde minderjarige bij het beslissen of DNA afgenomen moet worden, in verhouding staat tot de uitspraak van de Hoge Raad?

In het antwoord van mijn ambtsvoorganger op vraag 3 uit uw eerdere brief van 16 mei is gesteld dat de officier van justitie op grond van artikel 2, eerste lid, onder b, van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden dient na te gaan of het redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van de veroordeelde gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Indien dat niet het geval is en ook geen sprake is van de eerste uitzonderingsgrond die is opgenomen in onderdeel a van artikel 2, eerste lid, is de officier van justitie verplicht van de veroordeelde die onder de reikwijdte van die wet valt, afname van cel-materiaal voor DNA-onderzoek te bevelen. De regel van verplichte afname van celmateriaal geldt ongeacht of er sprake is van een minderjarige of een meerderjarige veroordeelde.

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat achter de tweede uitzonderingsgrond uit artikel 2, eerste lid, onder b, twee uitzonderingen schuil gaan. De eerste subuitzonderingsgrond is dat het DNA-onderzoek vanwege de "(...) aard van het misdrijf" waarvoor betrokkene is veroordeeld, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. (vgl. Kamerstukken II 2002/03, 28685, nr. 3, blz. 10 en 11). Bij de tweede subuitzonderingsgrond "(...) de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde", gaat het om de situatie dat, ondanks dat de aard van het misdrijf waarvoor betrokkene is veroordeeld, afname van celmateriaal voor het bepalen en verwerken van DNA-profiel bij hem rechtvaardigt, in de gegeven omstandigheden dat niettemin niet kan worden gerechtvaardigd vanwege de persoon van de veroordeelde. Deze tweede subuitzonderingsgrond heeft volgens de wetgever een beperkte reikwijdte (vgl. Kamerstukken II 2002/03, 28685, nr. 3, blz. 11). De Hoge Raad onderkent deze opvatting van de wetgever en stelt bovendien dat in het door de wetgever beoogde systeem van ruime afname van DNA van veroordeelden geen ruimte bestaat voor een generieke uitzondering voor minderjarigen (zie rechtsoverweging 4.5 HR NJ 2008, 627). De Hoge Raad heeft daarmee niet geoordeeld dat de leeftijd van de minderjarige in een concreet geval geen rol kan spelen. Leeftijd kan onder omstandigheden deel uitmaken van de bijzondere omstandigheden van de veroordeelde en derhalve bij de beoordeling van het feit of van de tweede subuitzonderingsgrond wel of geen sprake is, een rol spelen. Leeftijd vormt echter als zodanig geen beslissende factor en ook geen afzonderlijk criterium op grond

waarvan de officier van justitie een bevel tot afname van DNA bij een veroordeelde achterwege mag laten. Dit geldt ongeacht of er sprake is van jeugdige of een oudere veroordeelde.

2. Betekent uw antwoord dat dit ruimte geeft voor rechters om wel op leeftijd te toetsen?

Ik verwijs u voor het antwoord op deze vraag naar het antwoord dat ik hiervoor op vraag 1 heb gegeven.

3. Werkt de officier van justitie volgens richtlijnen waarin is vastgelegd bij welke leeftijd DNA wel of niet moet worden afgenomen?

Zoals ik in het antwoord op vraag 1 beschreven heb, is de officier van justitie in beginsel wettelijk verplicht van iedere veroordeelde, ongeacht of hij minderjarig of meerderjarig is, celmateriaal te laten afnemen voor het verrichten van DNA-onderzoek, tenzij er sprake is van een van de twee uitzonderingsgronden. Leeftijd is, zoals ik in reactie op uw eerste vraag uiteengezet heb, geen afzonderlijke grond waarvan de officier van justitie afname van celmateriaal bij een veroordeelde achterwege mag laten. Er bestaan dan ook geen richtlijnen waarin is vastgelegd bij welke leeftijd wel of niet DNA van een veroordeelde dient te worden afgenomen.

Kinderen hebben rechten. Deze zijn onder meer vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De rechten gelden voor iedereen onder de 18 jaar. De Kinderombudsman controleert of de overheid de kinderrechten in Nederland naleeft. Hij doet dit ook bij organisaties in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de gezondheidszorg. De Kinderombudsman heeft verschillende taken.

Onderzoek

De Kinderombudsman doet onderzoek naar onderwerpen die te maken hebben met schending van de kinderrechten. Hij kan ook een onderzoek beginnen naar aanleiding van klachten die binnenkomen over individuele gevallen.

Advies

Op basis van signalen en onderzoeken adviseert hij – gevraagd en ongevraagd – het parlement en instanties. Hij probeert structurele oplossingen te vinden voor problemen die met de rechten van kinderen te maken hebben.

Bewustwording kinderrechten

Het is belangrijk dat iedereen weet dat er kinderrechten zijn en wat deze inhouden. Dus zowel de kinderen en jongeren zelf, als hun ouders, scholen, de overheid en instanties. Daarom maakt de Kinderombudsman volwassenen, kinderen en jongeren bewust van de kinderrechten.

Meer informatie, rapporten en adviezen zijn te vinden op www.dekinderombudsman.nl

de Kinderombudsman

Postbus 93122

2500 AC DEN HAAG

T 0800-8765432

F (070) 360 75 72

info@dekinderombudsman.nl

www.dekinderombudsman.nl